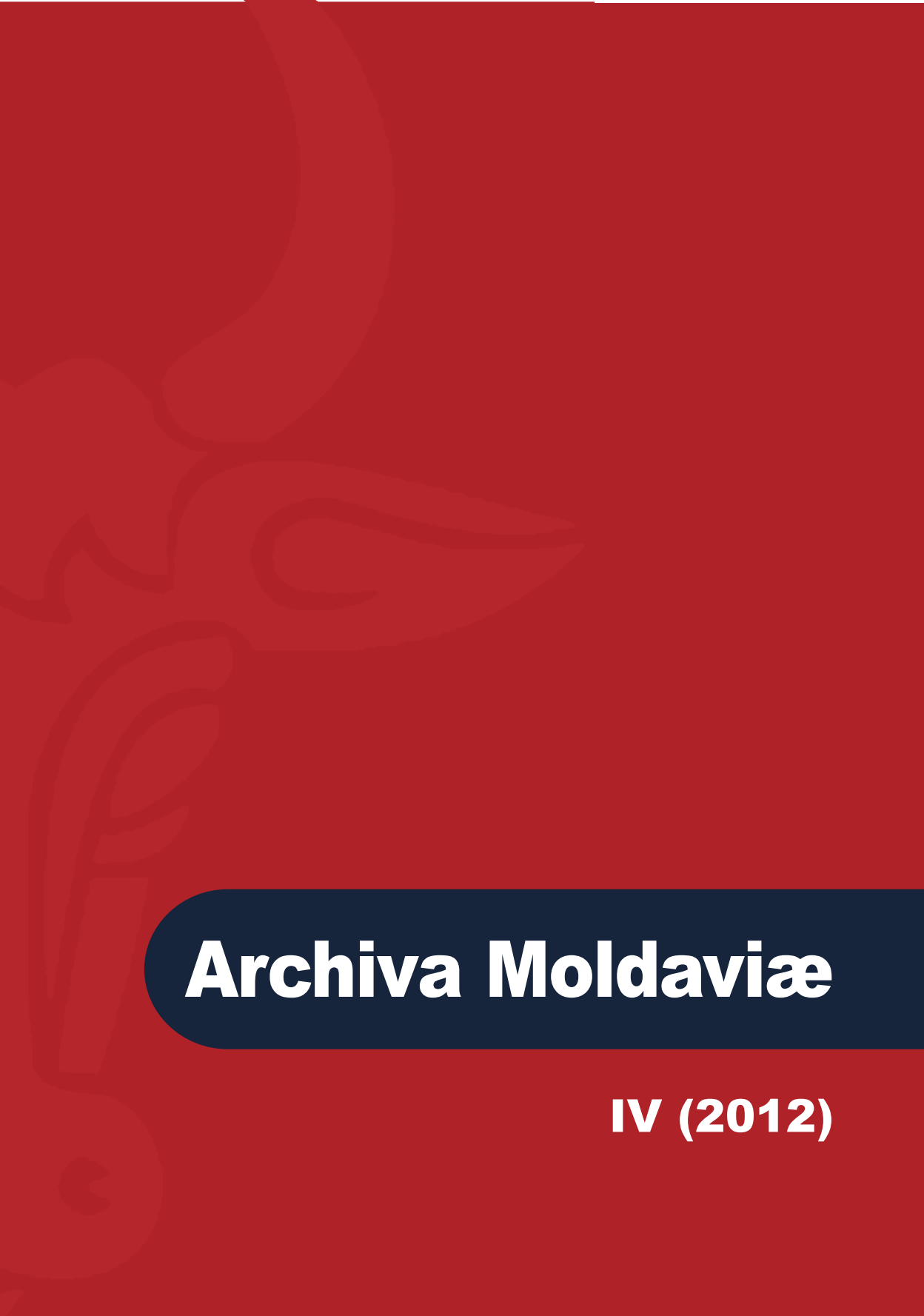

Archiva Moldaviæ

IV (2012)

International Advisory Board

Viorel Achim (Bucharest)	Andi Mihalache (Iași)
Mihnea Berindei (Paris)	Sergiu Musteață (Chișinău)
Ovidiu Buruiană (Iași)	Petru Negură (Chișinău)
Ioan Caproșu (Iași)	Marian Olaru (Rădăuți)
Igor Cașu (Chișinău)	Virgil Pâslariuc (Chișinău)
Adrian Cioflâncă (Iași)	Alexandru-Florin Platon (Iași)
Mihai Cojocaru (Iași)	Leonidas Rados (Iași)
Valentin Constantinov (Chișinău)	Oliver Jens Schmitt (Vienna)
Florin Curta (Gainesville, Florida)	Grigory Shkundin (Moscow)
Andrei Cușco (Chișinău)	Flavius Solomon (Iași)
Dennis Deletant (Washington, DC)	Victor Spinei (Iași)
Marius Diaconescu (Bucharest)	Mihai D. Sturdza (Paris)
Alexander Drace-Francis (Amsterdam)	Igor Șarov (Chișinău)
Emil Dragnev (Chișinău)	Silviu Andrieș-Tabac (Chișinău)
Armand Goșu (Bucharest)	Vladimir Tismăneanu (Washington, DC)
Ion Gumenâi (Chișinău)	Valentin Tomuleț (Chișinău)
Radu Ioanid (Washington, DC)	Ottmar Trașcă (Cluj-Napoca)
Florea Ioncioaia (Iași)	Florin Țurcanu (Bucharest)
Constantin Iordachi (Budapest)	Constantin Ungureanu (Chișinău)
Charles King (Washington, DC)	Daniel Ursprung (Zürich)
Gail Kligman (Los Angeles, California)	N.A. Ursu (Iași)
Ștefan Lemny (Paris)	Ion Varta (Chișinău)
Bogdan-Petru Maleon (Iași)	Vitalie Văratie (Bucharest)
Hans-Christian Maner (Mainz)	Petru Vicol (Chișinău)
Paul Michelson (Huntington, Indiana)	

Editor-in-Chief

Dorin Dobrinu

Editorial Board

Cristian Anița, Ludmila Bacumenco-Pîrnău, Ștefan Bosomitu,
Cătălin Botoșineanu, Mihai Chiper, Ovidiu Creangă,
Ligia Dobrinu, Cătălina Mihalache, Mihai Mîrza

Translations, Linguistic Examination

Ludmila Bacumenco-Pîrnău (Russian), Gabriela Preotesi (English)

Typing

Mihaela Răducă

Cover

Romeo Cîrjan, Iulian Constantin Copăcel, Adrian Solomon

Archiva Moldaviæ

IV (2012)

Revistă publicată sub egida
Societății de Studii Istorice din România

This journal is published under the auspices of the
Romanian Society for Historical Studies

Iași

Lucrare apărută grație unei finanțări nerambursabile acordate de
Consiliul Județean Iași potrivit Legii nr. 350/2005

Adresa redacției

amoldaviae@yahoo.com

Str. Nicolae Gane, nr. 25, Corp C, ap. 18,
cod poștal 700110, mun. Iași, jud. Iași, România

© **Archiva Moldaviæ**

ISSN: 2067-3930

„Culte neoprotestante și drepturile omului în România”. **Un memoriu din 1977**

Dorin DOBRINCU

Pe 3 aprilie 1977, radio Europa Liberă difuza memoriul *Culte neoprotestante și drepturile omului în România*. A doua zi, Securitatea îi aresta pe cei șase semnatori: Iosif Țon, Silvian Cioată, Pavel Nicolescu, Aurelian Popescu, Constantin Caraman și Radu Dumitrescu. Momentul coincidea cu arestarea lui Paul Goma și a lui Vlad Georgescu. Toți erau oameni incomozi pentru regimul de la București.

Cei dintâi erau evanghelici angajați în bisericile lor, având o concepție creștină asupra vieții și a lumii, cei din urmă erau intelectuali seculari. Și unii, și alții respingeau explicit comunismul, contestându-i monopolul asupra vieții oamenilor din România. În vreme ce ultimii păreau atunci să găsească puțini susținători, iar astăzi arhivele confirmă această presupunere, cei dintâi ridicau problemele unor grupuri umane ușor identificabile, care aveau o istorie marcată în spațiul românesc aproape exclusiv de opresiune, dincolo de regimurile politice care se succedaseră de-a lungul secolului XX.

Acest text nu urmărește o paralelă a celor două acțiuni care se înscriu în mai largă mișcare pentru drepturile omului din anii comunismului, ci doar să pună în valoare acest memoriu privind situația protestanților români în anii '70 ai secolului trecut.

În acest text folosesc termenul de *neoprotestant* doar pentru a fi aproape de vocabularul utilizat în document. În fapt, deși a câștigat teren tocmai în perioada comunistă, acest termen denotă o anumită ambiguitate. Bapțiștii, creștinii după Evanghelie, penticostalii și adventiștii sunt pur și simplu *protestanți*, criteriile apartenenței nefiind date de argumentul istoricității, cum îndeobște se crede, mai ales că este inexact, ci de cel al înscrierii pe linia Reformei. Din aceleași considerente primele trei denominații sunt și se recunosc drept *evangelice*, argumentele în acest sens fiind exclusiv teologice.

Contextul extern și intern

La jumătatea deceniului VIII al secolului XX, lumea cunoștea schimbări importante. În plin „război rece”, în Europa occidentală și în America de Nord se reafirma doctrina drepturilor omului. Având la bază Declarația Universală a

Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite în 1948, noua doctrină avea să producă schimbări uriașe atât în planul raporturilor internaționale, cât și în cel intern, în special în cazul țărilor cu regimuri comuniste.

„Importanța universală a drepturilor omului și libertăților fundamentale” avea să fie consfințită în *Actul final al Conferinței de la Helsinki*, document semnat la 1 august 1975 de 35 de șefi de stat și/sau de guvern din Europa și din America de Nord, între care Leonid Brejnev (URSS), Gerald Ford (SUA), Helmut Schmidt (RFG), Erich Honecker (RDG), Valéry Giscard d’Estaing (Franța), Harold Wilson (Marea Britanie), Todor Jivkov (Bulgaria), János Kádár (Ungaria), Aldo Moro (Italia), Gustáv Husák (Cehoslovacia), Iosip Broz Tito (Iugoslavia). Din partea României, documentul a fost semnat de Nicolae Ceaușescu¹.

Acest act, a cărui importanță se pare că a fost minimalizată de Ceaușescu înainte de conferința de la Helsinki², avea să fie invocat de apărătorii drepturilor omului din Occident, dar și de către cei din țările est-europene. Schimbarea s-a produs mai devreme sau mai târziu, la o scară variabilă, practic în toate țările est-europene, inclusiv în România (mișcarea Goma, Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România etc.)³.

Universul religios, moral și comunitar al evanghelicilor

Această schimbare pe scena internațională a coincis în mediul evanghelic din România cu unele modificări la nivelul percepției asupra politicului. Evanghelicii (bapțiștii, creștinii după Evanghelie și penticostalii) dezvoltaseră încă din perioada interbelică, pe un fundament parțial pietist, dar și în contextul persecuțiilor guvernelor semilibere sau dictatoriale (sub Carol al II-lea ori sub Ion Antonescu)⁴ o repulsie față de politică. Repulsie care se accentuase în prima parte a regimului comunist, când mulți considerau chiar că este un păcat să fii implicat în afacerile partidului-stat. Regimul ateu nu a ezitat să încurajeze apolitismul evanghelicilor în chestiunile convenabile, reușind astfel să anihileze posibilele reacții cu conotații politice. Însă la sfârșitul anilor '60 – începutul anilor '70, odată cu afirmarea noii generații de pastori, de predicatori evangheliici,

¹ Guvernul de la București a publicat documentul în „Buletinul Oficial”, nr. 92, din 13 august 1975.

² Vezi ședința Secretariatului CC al PCR din 27 iulie 1975, în ANIC, fond CC al PCR – Secția Organizatorică, dosar nr. 107/1975, f. 2, 6-8.

³ Vezi Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport final*, ediție revăzută și îmbunătățită, volum editat de Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrinu, Cristian Vasile, București, Editura Humanitas, 2007, p. 700-710 (în continuare, *Raport final*). Vezi și Paul Goma, *Scrisori întredeschise. Singur împotriva lor*, ediție îngrijită de László Alexandru, Oradea, Editura Multiprint, 1995; *Culoarea curcubeului '77 (Cutremurul oamenilor). Cod „Bărbosul” (Din dosarele Securității, 1957-1977)*, Iași, Editura Polirom, 2005.

⁴ Vezi Dorin Dobrinu, *Religie și putere în România. Politica statului față de confesiunile (neo)protestante, 1919-1944*, în „Studia Politica. Romanian Political Science Review”, vol. VII, nr. 3, 2007, Actele Colocviului *Biserici și politică în societatea românească a secolului al XX-lea*, p. 583-602.

în special a celor bapțiști, cu studii teologice mai bune, mai solide, cu o înțelegere pe măsură a schimbărilor politice internaționale, mai ales a rolului doctrinei drepturilor omului în Europa și în America de Nord, deci în acest context mediul evanghelic începe să reacționeze. Critica viza pe de o parte conducerile conformiste ale propriilor confesiuni, iar pe de alta autoritățile comuniste⁵. Desigur, acești oameni erau înrădăcinați, în primul rând, în credința că Dumnezeu va judeca păcatul și in justiția, inclusiv colaborarea Bisericii cu Statul⁶.

Partidul Comunist îi suspecta pe protestanții români în general, pe evanghelici în special, că nu îi erau fideli, că nu adevrau la doctrina comunistă, având în vedere pretenția acestuia de a oferi la rândul său o perspectivă holistică asupra lumii.

La începutul anilor '70, între bapțiști în special s-a conturat o mișcare de protest împotriva abuzurilor regimului comunist, ea căpătând coerență ca urmare a implicării lui Iosif Țon, profesor și pastor. Acesta a scris în vara anului 1973 lucrarea *Doctrina Baptistă despre Biserică*, care a fost trimisă și în Anglia. Ultima parte, care trata situația bisericilor baptiste din România comunistă, a fost tipărită ca broșură sub titlul *Cine își va pierde viața*⁷.

În același timp, pornind de la acest text al lui Țon, din inițiativa pastorilor Vasile Taloș, Vasile Brânzei, Iosif Sărac și Pascu Geabou a fost conceput un memoriu adresat lui Nicolae Ceaușescu, în care erau reiterate abuzurile la care erau supuși bapțiștii. Semnat de 50 de pastori, documentul a fost depus la Consiliul de Stat, iar o copie a fost trimisă prin poștă la Departamentul Cultelor; o altă copie a fost expediată Uniunii Cultului Creștin Baptist. Acest document este cunoscut sub numele de *Memoriul celor 50*⁸.

În pofida acestor memorii și a unor concesi minore și de scurtă durată, statul comunist a continuat nu doar să țină sub control cultele protestante românești, dar și să revină la practici care păreau abandonate sau chiar să intensifice acțiunile împotriva acestora. Ele afectau pe de o parte viața comunitară, iar pe de altă parte loveau în familiile credincioșilor, afectându-le pozițiile sociale, inclusiv pregătirea și viitorul copiilor.

De aceea nu este de mirare că într-un context internațional în care se discuta tot mai mult despre drepturile omului, dar într-unul intern care devenise sufocant, din mediul evanghelic a pornit o reacție împotriva abuzurilor generalizate. În aceste condiții avea să fie realizat și făcut public memoriul *Culte neoprotestante și drepturile omului în România*.

⁵ Vezi idem, *Libertate religioasă și contestare în România lui Nicolae Ceaușescu: Comitetul Creștin Român pentru Apărarea Libertății Religioase și de Conștiință (ALRC)*, în AS, vol. 10, *Anii 1973-1989: Cronica unui sfârșit de sistem*, București, Fundația Academia Civică, 2003, p. 203-227.

⁶ Paul Negruț, *Biserica și Statul. O interogație asupra modelului „simfoniei” bizantine*, Oradea, Editura Institutului Biblic „Emanuel”, 2000, p. 143-144.

⁷ Iosif Țon, *Confruntări*, Oradea, Editura Cartea Creștină, 1999, p. 11-77.

⁸ Iosif Sărac (antolog), *Istoria „Memoriului celor 50”*, Documente, relaări, amintiri, date biografice ale pastorilor semnatori ai „Memoriului” din 1973, Arad, Editura Ramira, 2010, *passim*. Textul memoriului se regăsește la p. 9-18.

Despre strângerea datelor și despre semnăturile care n-au mai apărut pe memoriu

Datele cuprinse în memoriul în discuție au fost adunate în diferite moduri. În strângerea informațiilor privind abuzurile împotriva credincioșilor bapțiști au fost implicați și câțiva pastori bapțiști⁹. Pe teren, datele au fost adunate inclusiv de tineri membri ai bisericilor evanghelice. Astfel, în cazul elevilor exmatriculați din Liceul Pedagogic din Arad (Cornelia Lacatis, Lucia Stanca, Catița Ancatan, Corina Cîntean, Mircea Mîndruțu¹⁰) sau în cel al elevelor obligate să părăsească Liceul „Ioan Slavici” din Arad (Maria Tămaș, Delia Mariana Necșa, Liana Radu, Maria Odă, Ana Senteș¹¹), persoana de încredere care a fost trimisă să culeagă aceste date, cândva în iarna anului 1976/1977, a fost Florian Guler, un tânăr de 25 de ani, membru al bisericii bapteste din cartierul arădean Șega¹². Ulterior, aceste informații erau centralizate zonal. Bunăoară, datele din Arad au fost adunate de profesorul baptest Cornel Draucean¹³, membru al bisericii bapteste din Micălaça, care i le dădea direct lui Iosif Țon¹⁴. Evident, toți acești oameni își asumau riscuri mari implicându-se în asemenea acțiuni.

Datele incluse în acest memoriu și în anexe privesc intervalul august 1970 – februarie 1977. În memoriu, limita superioară a datelor este ianuarie 1977, în vreme ce în anexe acestea sunt și din lunile precedente sau chiar din anii anteriori, dar și din februarie 1977. Pe ansamblu, cele mai multe informații privesc anii 1975-1977. În mod logic, aceasta înseamnă că documentul ca întreg a fost finalizat cândva în martie 1977.

Dacă în strângerea datelor au fost implicate într-o formă sau alta multe persoane, de ce în cele din urmă acesta a avut doar șase semnături?

Potrivit informațiilor oferite de pastorul baptest Vasile Al. Taloș – care, cum am precizat mai sus, la rândul său fusese implicat anterior în mod deschis în acțiuni petiționare (*Memoriul celor 50*) –, la biserica baptestă din str. Popa Rusu, în București, a avut loc timp de câteva ore o discuție între Iosif Țon și 12 pastori bapțiști. Între ei se aflau Vasile Al. Taloș, Iosif Sărac, Vasile Brânzei, Pascu Geabou, Iosif Ștefănuți, Alexandru Bodor, Teodor Vereș ș.a. Cu toții au susținut și i-au propus lui I. Țon să semneze memoriul în două exemplare. Unul dintre acestea urma să fie trimis la Consiliul de Stat, iar celălalt la postul de radio Europa Liberă. În cazul în care Consiliul de Stat nu ar fi răspuns în termenul legal, exemplarul trimis la postul de radio amintit urma să fie citit pentru informarea ascultătorilor. Susținătorii acestei idei se bazau pe experiența

⁹ Informații primite de la domnul Vasile Al. Taloș, pastor baptest, implicat în strângerea datelor incluse în memoriul pe care îl am în vedere.

¹⁰ Vezi textul memoriului *infra* la p. 392, notele 96 și 97.

¹¹ Vezi textul memoriului *infra* la p. 393, notele 98-102.

¹² Florian Guler (n. 1951) a emigrat ulterior în SUA; astăzi locuiește în Detroit, Michigan. Mulțumesc domnului Dorin Radu (originar din Arad, în prezent domiciliat în Detroit, Michigan) pentru bunăvoința de a-mi fi oferit aceste informații și altele care se regăsesc în notele următoare.

¹³ A emigrat în SUA; în prezent locuiește în Chicago, Illinois.

¹⁴ Informații primite de la Dorin Radu.

memoriului din 1973, semnat de 50 de pastori, când nimeni nu fusese arestat (deși au existat șicane), documentul fiind luat în considerare de autoritățile de la București. Ei socoteau ca semnătura lor avea să dea o anumită greutate noului demers, în primul rând pentru că erau pastori, iar în al doilea rând pentru că unii erau aleși de credincioșii bapțiști în diferite funcții de conducere și de reprezentare. Din motive pe care nu le cunoaștem în acest moment, Iosif Țon ar fi decis să trimită memoriul direct la Europa Liberă, fără semnăturile pastorilor bapțiști prezenți la întâlnirea amintită, fapt pe care l-a comunicat celorlalți prin pastorul Iosif Sărac, în după-amiaza aceleiași zile¹⁵. Cercetarea rămâne, în mod evident, deschisă în această privință. Știm însă în mod sigur că acest memoriu nu a fost trimis Consiliului de Stat.

În acest moment al documentării nu cunoaștem dacă și în celelalte confesiuni evanghelice (creștină după Evanghelie și penticostală) avuseseră loc discuții pentru ca memoriul să fie semnat de mai multe persoane, în mod special de lideri cu autoritate, predicatori și pastori.

Cert este că, în cele din urmă, memoriul a fost semnat doar de șase persoane: Iosif Țon, Silviu Cioată, Pavel Nicolescu, Aurel Popescu, Constantin Caraman și Radu Dumitrescu.

Microportrete ale semnatarilor

Dar cine erau de fapt semnatarii? De unde veneau? Care era profilul lor?

În continuare le voi creiona biografiile, așa cum se prezentau până în momentul semnării documentului. Spre finalul părții introductive a studiului documentar voi reveni cu informații despre ceea ce s-a întâmplat cu ei după punerea în circuit a memoriului.

Iosif Țon era pastor baptist în 1977. S-a născut în 1934, în localitatea Gârbovița, astăzi în componența orașului Aiud, județul Alba, într-o familie de creștini bapțiști. Țon a făcut studii de filologie la Universitatea din Cluj (1951-1955), de teologie la Seminarul Baptist din București (nefinalizate), iar mai apoi la Universitatea din Oxford (1969-1972). Revenit în România, a fost profesor la Seminarul Teologic Baptist din București (1973-1974) și pastor al bisericilor baptiste din Ploiești (1974-1977) și nr. 2 (astăzi „Emanuel”) din Oradea (1977-1981). Înzestrat cu certe calități oratorice, bun comunicator, s-a dovedit și un inspirat autor de texte programatice, dovedind o viziune rară în România acelor ani. Textele sale expuneau situația Bisericii Baptiste din România într-un mod cum nu o mai făcuse nimeni până atunci: *Doctrina Baptistă despre Biserică*, lucrare amintită deja, și *Manifestul creștin*. Primul a fost publicat în 1973, iar cel de-al doilea în 1974 de Keston College, din Marea Britanie, asigurându-le astfel o circulație internațională. O copie a *Manifestului creștin* a fost trimisă și lui Nicolae Ceaușescu, timp de șase luni autorul său fiind când reținut la domiciliu, când anchetat. Aceste texte au jucat un rol important în sensibilizarea credincioșilor bapțiști, în primul rând a pastorilor, pentru conjugarea eforturilor în vederea recâștigării drepturilor de altfel

¹⁵ Informații primite de la pastorul Vasile Al. Talos.

prevăzute în legile statului român. Țon a devenit foarte popular în mediile evanghelice din România, îndeosebi în cele baptiste, tinerii din biserici, nu doar cei din Seminarul Teologic Baptist, unde a fost profesor pentru scurt timp, fiind impresionat de cultura și de retorica lui, totodată fiind inspirați de acțiunile contestatate, atât la adresa conformismului conducerii Uniunii Baptiste, cât și a regimului comunist. Implicarea lui Iosif Țon și a altor lideri baptiști și, prin extensie, evanghelici, a jucat un rol foarte important în apărarea drepturilor acestor minorități, care cunoscuseră îndelungi perioade de persecuție încă din momentul apariției lor în spațiul românesc, mascate în parte sub așa-zisa „libertate religioasă”, în fapt literă moartă în Constituția RSR¹⁶.

Silvian (cunoscut ca *Silviu*) *Cioată* era medic în 1977. S-a născut în 1931, în Ploiești, într-o familie de creștini după Evanghelie. După absolvirea Institutului Medico-Farmaceutic din Cluj (1951-1956), devenise medic radiolog (din 1963) la Policlinica din Vălenii de Munte, județul Prahova. Ca urmare a dedicării creștine și a spiritului său misionar, a intrat în vizorul Securității. Aceasta l-a avertizat în 1971 pentru că era în relații cu un cetățean elvețian declarat indezirabil, iar în 1976 pentru că difuzase lucrarea lui Iosif Țon, *Locul creștinului în socialism*¹⁷.

Pavel Nicolescu era pastor baptist în 1977. S-a născut în 1936, în Ploiești, într-o familie de creștini după Evanghelie. A absolvit Seminarul Teologic Baptist din București (1965), dar nu a lucrat ca pastor imediat. În 1967 s-a angajat ca muncitor la Spitalul Clinic Fundeni din București. Din 1969 a urmat cursurile Facultății de Filosofie, Universitatea din București. Și-a asumat deschis convingerile religioase, inclusiv la examenul de ateism, ceea ce a dus la exmatricularea sa cu două săptămâni înainte de finalizarea studiilor. Încălcarea Constituției RSR din 1965 – care prevedea că nimeni nu putea fi discriminat pe motive religioase – era flagrantă. Oficial, exmatricularea s-a pus în practică prin Dispoziția nr. 177/6 aprilie 1973 a rectorului Universității din București, care însă nu menționa deschis motivul. În 1974, a devenit pastor al bisericii baptiste din cartierul bucureștean „23 August”. Deosebit de critic la adresa regimului comunist, a fost urmărit de Securitate, domiciliul său a fost percheziționat, i-au fost confiscate numeroase materiale cu conținut religios. Și-a exprimat solidaritatea și cu mișcarea Goma, fiind unul dintre semnatarii prestigioși ai apelului lansat de acesta¹⁸.

¹⁶ Iosif Țon, *Exilat în America, și nu emigrant*, în Emanuel Tânjală, Dan Cristian Turturică (editori), „România” de la New York la Los Angeles, cu un cuvânt înainte al autorilor, București, Editura Nemira, 1997, p. 229-239; idem, *Confruntări..., passim*; Dorin Dobrinu, *op. cit.*, p. 209-210.

¹⁷ Vezi ^{***}, *Dr. Silviu Cioată (1931-1997)*, necrolog în „Calea Credinței”, nr. 6, noiembrie-decembrie 1997, p. 20; Elis Neagoe-Pleșa, Liviu Pleșa, *Culte neoprotestante din România în perioada 1975-1989*, în Adrian Nicolae Petcu (coordonator), *Partidul, Securitatea și Cultele, 1945-1989*, București, Editura Nemira, 2005, p. 379-384. Informații primite de la doamna Elena Cioată (soția lui Silviu Cioată) și de la domnul Virgil Achihai.

¹⁸ Vezi Dennis Deletant, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, traducere din engleză de Georgeta Ciocâltea, București, Editura Humanitas, 1998, p. 215, 229; *Cartea Albă a Securității*, vol. IV, *Perioada 1968-1978*, București, 1995, p. 398-399;

Aurelian (cunoscut ca *Aurel*) *Popescu* era inginer și diacon baptist în 1977. Născut în 1922, s-a convertit în timpul școlii în adunările Creștinilor după Scriptură (astăzi Biserica Evanghelică Română), motiv pentru care a fost exmatriculat de la Liceul „Ienăchiță Văcărescu” din Târgoviște. *Popescu* a devenit apoi membru al Bisericii Baptiste. Nu doar că a terminat în cele din urmă studiile liceale, dar a absolvit și Facultatea de Mine și Metalurgie și Institutul de Construcții din București. A lucrat ca inginer la Întreprinderea „Metalurgica” din București. Arestat în 1963 împreună cu alți credincioși evanghelici, inclusiv soția lui, a fost interogată și acuzată de „activitate subversivă”. Cultivat, preocupat atât de știință, în special de matematică și fizică, cât și de studiul biblic, bun orator, s-a implicat în apărarea libertăților religioase în România anilor '70. În 1974 i s-a perchezitionat locuința, confiscându-i-se literatura religioasă, scrisorile, a fost interogată în nenumărate rânduri, amenințat și bătut¹⁹.

Constantin Caraman era predicator penticostal în 1977. Născut în 1912 în comuna Oancea, județul Covurlui (astăzi Galați), a absolvit Școala Superioară de Comerț din Bârlad (1932) și Academia Comercială din București (1936). Convertit la sfârșitul anilor '30 în Biserica Penticostală (aflată atunci în ilegalitate), a cunoscut persecuția atât în timpul regimului Antonescu, cât și în timpul comunismului. Deși nu avea studii teologice, era un om interesat de studiu, scria și traducea din mai multe limbi în română texte diverse, organiza cursuri clandestine pentru formarea personalului calificat în biserici. A refuzat colaborarea cu regimul comunist, fiind un critic al pretenției acestuia de a controla Biserica și al liderilor penticostali care făceau jocul Departamentului Cultelor și al Securității. Educația sa, în special cea biblică, și intransigența în raport cu autoritățile, precum și cu liderii religioși compromiși, i-au crescut prestigiul între penticostali. Pentru nonconformismul său, pentru opoziția sa deseori deschisă, a fost arestat și închis în mai multe rânduri: 1951-1952 (când a fost trimis la Canalul Dunăre – Marea Neagră), 1963-1964, 1964-1965, 1971-1972²⁰.

Denisa Bodeanu, Valentin Vasile (editori), *Afacerea „Evanghelistul”*. *Vizita lui Billy Graham în România* (1985), Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2010, p. 98-99, nota 10. De asemenea, informații primite în parte direct de la Pavel Nicolescu.

¹⁹ Vezi Aurel Popescu, *Când am ieșit din țară, m-am întâlnit cu Noel Bernard, în Elveția*, în Emanuel Tânjală, Dan Cristian Turturică (editori), *op. cit.*, p. 304-308; Daniel Brânzei, *Amintiri cu sfinți*, culese de D.B., Arad, Editura Multimedia, vol. 1, 2002, p. 161-183; Sergiu Grossu, *Calvarul României Creștine*, f.l., Editura „Convorbiri literare” – ABC Dava, 1992, p. 128-133, 153-156; Vasilică Croitor, *Răscumpărarea memoriei. Cultul Penticostal în perioada comunistă*, Medgidia, Succed Publishing, 2010, p. 275; *Cartea Albă a Securității*, vol. IV, p. 398-399; Denisa Bodeanu, Valentin Vasile (editori), *op. cit.*, p. 152-153, nota 47.

²⁰ Vezi Cristian Vasile Roske, *De vorbă cu fratele Constantin Caraman*, „omul de care se folosește Dumnezeu”, în „Cuvântul Adevărului”, nr. 9-10, septembrie-octombrie 1997, p. 20-22; Vasilică Croitor, *op. cit.*, p. 102-105, 125, 158-159, 272-279; idem, *Constantin Caraman în luptă cu ateismul comunist*, în Cristian Bădiliță, Emanuel Conțac (editori), *Și cerul s-a umplut de sfinți. Martiriul în Antichitatea creștină și în secolul XX*, Actele colocviului internațional Sighet, 2-5 iunie 2011, București, Editura Curtea Veche, 2012, p. 183-224.

Radu Dumitrescu era învățător din București, destituit din funcție pentru că era baptist, cum se menționează în document. Același lucru se întâmplase și cu soția lui, Maria Dumitrescu. Martorii evenimentelor din 1977 și-l amintesc vag. Potrivit acestora, R. Dumitrescu nu fusese implicat în culegerea datelor cuprinse în memoriu²¹.

După cum se poate vedea din cele prezentate mai sus, semnatarii erau creștini declarați, care își asumau deschis crezul, valorile, erau oameni dedicați, informați, curajoși. Primii cinci se făcuseră remarcați în multe acțiuni asemănătoare înainte de publicarea acestui document. De altfel, la finele memoriului ei aveau să amintească acest fapt.

Pentru că autoritățile române nu luaseră măsuri de stopare a unor asemenea practici, semnatarii memoriului se simțeau liberi să apeleze la forurile internaționale, cu atât mai mult cu cât România se obligase să respecte drepturile fundamentale ale omului, inclusiv libertatea religioasă, implicit să nu-și discrimineze cetățenii pentru convingerile lor religioase.

De altfel, la sfârșitul documentului, autorii își fundamentează biblic decizia de a face publice abuzurile regimului comunist împotriva credincioșilor neoprotestanți. Pentru aceasta ei apelează la cuvintele Scripturii. „Acțiunea aceasta noi o facem pentru a împlini ceea ce ne învață Cuvântul lui Dumnezeu în Cartea Proverbelor, cap. 31, versetele 8-9: «Deschide-ți gura pentru cel mut,/ pentru pricina tuturor celor părăsiți!/ Deschide-ți gura, judecă cu dreptate,/ și apără pe cel nenorocit și pe cel lipsit!».” Era vorba, desigur, despre crezul, peste veacuri, al oamenilor înrădăcinați în tradiția iudeo-creștină care vor să fie drepti, care își asumă riscurile de a înfrunta deschis tirania, în baza unei credințe puternice, pentru apărarea celor lipsiți de putere. Iar comunismul era atunci, în România anilor '70, mai mult decât o tiranie clasică. Consecințele puteau fi tragice pentru semnatori, cum au și fost în alte cazuri, inclusiv în acei ani.

Cum este construit și ce conține memoriul

Documentul pe care îl public în partea a doua a acestui studiu este compus din memoriul inițial – *Culte neoprotestante și drepturile omului în România* – și din trei Anexe adăugate ulterior redactării celui dintâi.

Memoriul este structurat în trei capitole: *I. Decretul nr. 153/1970 și drepturile omului; II. Presiunile la care sunt supuși credincioșii neoprotestanți în servicii, retrogradările și destituirile din funcții; III. Discriminarea în școli.* În număr de trei, *Anexele* privesc secțiunile memoriului, purtând titlul *Anexă la Capitolul I, Anexă la Capitolul II, respectiv Anexă la Capitolul III.*

În preambul, dar și pe parcursul documentului, autorii fac referire directă la *Actul final al Conferinței de la Helsinki*, subliniind în mod explicit că „respectarea drepturilor omului nu mai este o problemă internă a fiecărei țări, ci devine însăși condiția relațiilor normale dintre toate statele”. Sunt amintite toate

²¹ Informații primite de la pastorul Vasile Al. Talos.

tratatele internaționale în care fusese abordată problema drepturilor omului: „Declarația universală a drepturilor omului”, adoptată de Organizația Națiunilor Unite (10 decembrie 1948), „Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului” (14 decembrie 1960) – ratificată de România prin Decretul nr. 149/1974, publicat în „Buletinul Oficial” din 20 aprilie 1974, „Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale” și „Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice”, adoptate de ONU (16 decembrie 1966), „Actul final al Conferinței pentru securitate și cooperare din Europa” (1 august 1975). Era vorba, așadar, de acte internaționale pe care România le semnase (cazul ultimelor trei) sau pe care le acceptase implicit în urma aderării sale la ONU (1955).

Autorii memoriului sunt bine informați, înțeleg contextul politic și ideologic internațional, interdependența economică și schimbările pe care le produceau mijloacele de comunicare moderne (radioul, televiziunea etc.). Ei nu se sfîșesc să declare încă de la început, cu o ironie amară, că în pofida semnării de către România a actelor internaționale amintite, mai ales a celui din urmă, pe care își trecuse numele însuși Nicolae Ceaușescu, situația creștinilor se înrăutățise în această țară. Și afirmă explicit: „În ultimii câțiva ani, în țara noastră a fost dezlănțuită o campanie sistematică de depistare a «sectanților» – cum li se spune abuziv și ilegal membrilor cultelor neoprotestante – și de retrogradare a lor în funcții, sau chiar de dare afară din servicii”. Erau amintite campaniile publice, în mass-media, inclusiv la televiziune (în emisiunile *Reflector*, *Catedra nu este amvon*).

Tot în același registru ironic, autorii precizează: „devin și mai vii și mai actuale cuvintele Șefului Statului nostru rostite la Helsinki, la 1 august 1975: «Trebuie să spunem însă că istoria va judeca nu numai documentele pe care le vom semna și declarațiile făcute, ci și felul în care fiecare stat, fiecare guvern și conducător de stat sau guvern va acționa pentru realizarea acestor documente pentru ca speranțele contemporanilor noștri să fie împlinite, pentru ca acțiunile guvernelor noastre să răspundă năzuințelor de bunăstare, libertate și pace ale tuturor națiunilor»”.

De asemenea, autorii aminteau că în România nu fuseseră anulate legi care se aflau în contradicție cu documentele asumate pe plan internațional. Mai mult, în ultima perioadă se luaseră măsuri administrative împotriva drepturilor și libertăților fundamentale. Din prima categorie era menționat decretul nr. 153, din 24 martie 1970, *pentru stabilirea și sancționarea unor contravenții privind regulile de conviețuire socială, ordinea și liniștea publică*. Acest decret era folosit cel mai adesea de autorități împotriva membrilor unor biserici recunoscute, aceștia fiind împiedicați să-și practice liber cultul. În materie de măsuri administrative erau amintite acțiunile luate de autorități începând cu 1975 împotriva credincioșilor din cultele neoprotestante, o veritabilă campanie de discriminare, de retrogradare și de destituire din funcții a adulților, de șicanare și împiedicare a copiilor credincioșilor de a urma diverse forme de învățământ, în special liceal și universitar.

Amendarea credincioșilor

Decretul nr. 153/1970 era folosit pe scară largă, în toate regiunile României unde existau credincioși neoprotestanți. Practica amendării acestora deoarece se reuneau pentru studiu biblic, pentru rugăciune în case particulare, pentru a cânta, pentru a lua masa împreună (uneori în familia extinsă), pentru că se adunaseră la sărbătorirea zilei unuia dintre ei sau chiar la înmormântări ori în alte împrejurări devenise „un fenomen atât de răspândit, aminteau autorii, încât el are acum un caracter de rană socială în trupul țării”. Și aceasta doar pentru că erau creștini care își afirmau credința. Amenzile nu reprezentau atât o povară financiară, deși aceasta era evidentă, cât mai ales „o insultă la adresa demnității umane”. Exemplele erau numeroase; amenzile erau acordate pentru: adunări în case, în grupuri de citire a Bibliei și discuții pe marginea acesteia, precum și de rugăciune; biserici culpabilizate pentru că ținuseră servicii religioase în afara calendarului oficial, aprobat de autorități.

Aflăm astfel de persoane amendate cu 1.000 de lei sau chiar cu 5.000 de lei. Uneori amenzile cumulate pentru persoanele surprinse într-un asemenea grup atingeau sume enorme (spre exemplu, în București, în 1974, s-au dat 62.000 de lei pentru o adunare a unor penticostali; anterior, în 1972, membrii bisericii penticostale din comuna Ruja, județul Sibiu, fuseseră amendați cu 47.000 de lei, întrucât nu aveau autorizație). Erau și cazuri de persoane care fuseseră amendate, dar nerespecându-se procedurile, fără chitanță legală, ci dându-li-se cupoane care erau folosite pentru penalizarea încălcării regulilor de circulație. Acuzațiile dovedesc în dese rânduri că protestanților români li se imputa încălcarea legislației existente fără ca acest lucru să aibă acoperire faptică. Spre exemplu, credincioșilor li se reproșa că intonau „cântece religioase nelegale”, deși era vorba de piese aflate în cărțile de cântări oficiale ale cultelor, tipărite în România, cu aprobare.

Credincioșii amendați făceau uneori contestație la tribunal. Unii dintre judecători realizau nedreptatea care li se făcea acestor oameni, alții în schimb aplicau deciziile care se luau în afara sălilor de judecată. Precedentul fusese creat în 1972 în cazul unui grup de credincioși baptiști din satul Măgherat, județul Alba. Aceștia fuseseră amendați cu sume variind între 2.000 și 4.000 de lei pentru că se adunaseră în casa unuia dintre ei pentru o oră de rugăciune. Tribunalul din Alba Iulia decisese după contestația lor că ei reprezentau „o grupare de persoane care, prin comportarea lor, exprimă o concepție de viață parazitară sau anarhică”. Până la sfârșitul anului 1976 se înregistraseră în țară numeroase cazuri de tribunale și judecătorii care dăduseră decizii asemănătoare.

Membrii (200 la număr) unei biserici baptiste din Timișoara, care se adunaseră la slujbe religioase înainte de a primi aprobarea de funcționare, au fost amendați din acest motiv, în 1975, cu 30.000 de lei. De altfel, piedicile puse de autorități, în mod arbitrar, în calea ridicării de lăcașuri de cult îi obliga pe credincioși să se adune fără a avea autorizații de funcționare, asemenea cazuri înregistrându-se în anii 1974-1976 mai ales în locurile cu mari concentrări de populație evanghelică.

Toate acestea reprezentau nu doar încălcări ale prevederilor internaționale, dar și ale legii cultelor, precum și ale Constituției RSR. Dreptul de a se aduna la rugăciune, la o întrunire pașnică, era considerat, pe bună dreptate, ca fiind prevăzut de toate documentele de mai sus. „Trebuie văzut clar că legile țării nu pot limita aceste drepturi fundamentale ale omului decât în cazul în care întrunirile acestea ar afecta securitatea statului sau liniștea publică, sau sănătatea morală a poporului. Poate oare un grup de credincioși care se adună pentru studiul Bibliei și pentru rugăciune să fie considerat ca afectând securitatea statului sau sănătatea morală a poporului nostru? Dimpotrivă, studierea Bibliei și rugăciunea duc la însănătoșire morală și deci la întărirea națiunii!”, se afirma în memoriu.

Potrivit documentului, cei mai amendați în intervalul amintit au fost bapțiștii: cinci biserici (filiala Bivolărie, comuna Vicovu de Sus, județul Suceava; biserica din Calafindești, județul Suceava; biserica din Dumbrăveani, județul Sibiu; biserica din satul Rădăcinești, județul Vrancea – de două ori; o biserică din Timișoara, județul Timiș), 10 grupuri de credincioși (din satul Măgherat, județul Alba; municipiile Timișoara – două cazuri – și București; satul Gropeni, județul Brăila; comuna Moravița, județul Timiș; satul Cruceni, comuna Foeni, județul Timiș; comuna Fântânele, județul Mehedinți; Baia Sprie, județul Maramureș; satul Lupoia, județul Sălaj) și trei persoane care au primit câte o amendă (în orașul Drobeta-Turnu Severin; comuna Buchin, județul Caraș-Severin; satul Brebi, județul Sălaj).

Urmau penticostalii, cu șapte grupuri de credincioși amendați (orașul Motru, județul Gorj; municipiul București; comuna Idiciu, județul Mureș; comuna Ruja, județul Sibiu; orașul Mediaș, județul Sibiu; municipiul Zalău, județul Sălaj; comuna Bucium, județul Bihor).

Creștinii după Evanghelie înregistraseră o amendă primită de o biserică (în satul Prelipca, comuna Salcia, județul Suceava) și patru amenzi date unor grupuri de credincioși (în orașele Câmpina și Curtea de Argeș, județul Prahova, în orașul Focșani, județul Vrancea, și în comuna Nehoiu, județul Buzău).

Era amintit și un grup din Oastea Domnului din comuna Vințul de Jos, județul Alba, ai cărui membri fuseseră amendați pentru că se aflau în vizită la unul dintre ei.

Autorii precizează că „listele de cazuri nu sunt nici pe departe complete. Cazurile pe care le-am putut culege în grabă noi, semnatarii acestui document, formează doar vârful vizibil al unui ghețar al cărui trup masiv rămâne invizibil în oceanul satelor și orașelor țării. Aceste cazuri pe care le dăm aici, însă, vor avea darul să vorbească și pentru ele însele și pentru toți ceilalți care sufăr aceleași nedreptăți, abuzuri și ilegalități”.

Retrogradările și destituirile din funcții

În anii '70 nu a fost vorba doar de destituirea, de înlocuirea din funcțiile de conducere a acelor creștini neoprotestanți care ajunseseră să le ocupe, era vorba chiar de scoaterea lor din pozițiile calificate pentru care se pregătiseră. Aflăm

astfel de profesori, ingineri, tehnicieni, maiștri, contabili etc. dați afară din serviciile lor și trimiși să lucreze ca muncitori, pe poziții care nu necesitau prea multă calificare (în fabrici de gheață, în depozite de lemne, ca fochiști, vânzători în magazine de piese auto) sau cu oferirea unor slujbe departe de casele lor. De fapt, cel mai adesea, odată dați afară din serviciile pentru care erau pregătiți, eventual în care lucrau de mulți ani, acești oameni nu s-au putut reangaja decât pe posturi sub calificarea lor, prost plătite. Dacă în cele din urmă au putut să o facă în specialitatea lor, a fost vorba de regulă de posturi aflate departe de casă, în alte localități, chiar în alte județe, în alte părți ale țării. Prețul plătit din punct de vedere fizic și psihic a fost foarte mare nu doar pentru cei în cauză, ci și pentru familiile lor²². Unii dintre cei dați afară nu au reușit să-și găsească un loc de munca foarte multă vreme, chiar mai bine de un deceniu.

„Poveștile” acestor oameni au continuat și după ce au fost dați afară din slujbele lor. Este o istorie din care cunoaștem doar unele (puține) file. Viața lor a mers mai departe însă. Unii au rămas în România, supravegheați și șicanați de Securitate, practicându-și însă cu tenacitate credința. Alții au emigrat în lumea liberă, cei mai mulți ajungând în SUA. Prin plecarea lor, regimul comunist scăpase de niște indezirabili. Însă au fost afectate în primul rând comunitățile lor, iar prin extensie societatea românească a pierdut foarte mult, având în vedere că era vorba de oameni cu inițiativă, cu o etică pornită din resorturi intime.

În document apar, în afară de semnatari, nume de pastori sau predicatori bine cunoscuți în mediile evanghelice: bapțiștii Liviu Olah, Samuel Chibici, Mihai Chiu și Marțian Cocian, predicatorii creștini după Evanghelie Alexandru Panaitescu, Șerban Constantinescu, Ioan Socoteanu și Petre Miu; pastorii pentecostali Cristian Vasile Roske și Ioan Șamu.

În privința retrogradărilor și destituirilor din funcții, și aici bapțiștii ocupau un nedorit loc fruntaș: șase profesori (trei în Arad, doi în Ineu, județul Arad, unul în Zalău) și un învățător (în comuna Sâmbăteni, județul Arad); șase ingineri (doi în Ploiești, doi în Arad, unul în Cluj-Napoca și unul în Deva) și un subinginer (în Cluj-Napoca); o farmacistă cu studii superioare; un ofițer dat afară din Armată; 15 tehnicieni (chimiști, maiștri, un administrator, un contabil șef, un metrolog, un brigadier, un șef de echipă, un merceolog, un angajat la TVR etc.).

Pentecostalii înregistraseră trei profesori dați afară din învățământ sau destituiți (câte unul în Timișoara, București și comuna Satchinez, județul Timiș); trei ingineri (în Arad, Timișoara și București); un milițian dat afară din serviciu (din comuna Saravale, județul Timiș).

Creștinii după Evanghelie aveau doi profesori dați afară din învățământ (unul din Târgu Neamț, celălalt din comuna Lapoș, județul Prahova); un inginer (din Sibiu), în vreme ce un altul fusese mutat de la București la Brăila; un maistru auto dat afară și neangajat în altă parte (în Suceava).

²² Emanuel Tânjală, Dan Cristian Turturică (editori), *op. cit.*, *passim*. Și informații primite de la Dorin Radu.

Din rândul adventiștilor fuseseră date afară din învățământ două persoane, care ocupaseră poziții de profesori în comuna Blejești, județul Teleorman, respectiv comuna Sirețel, județul Iași.

Discriminarea copiilor și tinerilor evanghelici

La jumătatea anilor '70 în România se înregistrau din ce în ce mai multe cazuri de discriminare, de exmatriculare, de umilire, de agresiune a copiilor neoprotestanți. Toate acestea se transformaseră într-un adevărat „val generalizat” și în pofida tratatelor internaționale semnate de România.

În privința învățământului superior, tinerilor neoprotestanți începuse să le fie interzis accesul la anumite facultăți cu „profil ideologic”, adică istorie, drept, filosofie, sociologie etc. Pentru intrarea în aceste facultăți era nevoie de o recomandare din partea UTC²³, iar neoprotestanții erau din start excluși, pe criterii politice și religioase, mai ales că se întetise îndepărtarea lor din această organizație încă din liceu.

Era vorba în mod evident de discriminare, cum observau chiar autorii memoriului. Potrivit „Convenției privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului”, din 1960, citată în memoriul pe care îl avem în vedere, discriminarea era definită astfel: „În sensul prezentei Convenții, termenul de «discriminare» cuprinde orice distincție, excludere, limitare sau preferință care, întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, situație economică sau naștere, are drept obiect sau ca rezultat suprimarea sau alterarea egalității de tratament în ceea ce privește învățământul și mai ales: / a. Înlăturarea unei persoane sau a unui grup de persoane de la accesul la diversele tipuri sau grade de învățământ. / b. Limitarea la un nivel inferior a educației unei persoane sau a unui grup”. Prin semnarea acestei Convenții, statele se obligaseră „să facă accesibil pentru toți, în funcție de capacitățile fiecăruia, în condiții de egalitate deplină, învățământul superior”, iar în același timp „să asigure, fără discriminare, pregătirea pentru profesiunea didactică”.

Însă în liceele românești se introdusese măsura notării apartenenței religioase în cazul copiilor neoprotestanți, deși prin lege diferențierea pe motive de religie era interzisă în România. Se primiseră dispoziții să se întocmească dosare în care era trecută religia elevilor. Era vorba de discriminare fățișă, având la bază dispoziții oficiale, venite de la vârful conducerii statului, nu doar de manifestarea zelului unor funcționari locali, cu toate că aceștia din urmă aveau rolul lor în extinderea persecuțiilor. Copiii neoprotestanți erau monitorizați cu atenție, făcându-li-se dosare tocmai din acest motiv. Autorii documentului aveau astfel de informații, venite chiar de la unii profesori, nu evanghelici, dar cu un anume simț al dreptății. Tinerii aceștia, cei evanghelici în special, erau împiedicați să finalizeze liceele pedagogice, în mod expres pentru a nu deveni

²³ Vezi și ședința Secretariatului CC al PCR din 27 iunie 1975. Vezi ANIC, fond CC al PCR – Secția Cămară, dosar nr. 88/1975, f. 13-39.

educatori ai generațiilor pe care comuniștii voiau să le educe potrivit propriei viziuni asupra vieții.

Situațiile trecute în memoriu și în anexe fuseseră reclamate mai ales de bapțiști: elevii din școala generală Agrij, județul Sălaj, care aveau această credință, fuseseră scoși în careu, umiliți de director și amenințați de milițianul din comună; elevii dintr-un liceu fuseseră puși să-și scuipe colegii bapțiști; o elevă din Suplacul de Barcău fusese lovită de un profesor pentru că era baptistă; cinci elevi de la Liceul Pedagogic din Arad și cinci de la Liceul „Ioan Slavici”, din același oraș, fuseseră dați afară (și nevoiți să se transfere în alte școli) pentru că erau bapțiști, după ce în prealabil li se scăzuseră notele la purtare ca urmare a refuzului de a-și renega convingerile religioase. Nu erau singurele cazuri. Alți copii evanghelici (fără a li se indica apartenența confesională) fuseseră loviți de profesori (într-o comună din județul Mehedinți), puși să stea în genunchi pe holul școlii, în fața colegilor lor (în comuna Sebiș, județul Arad) sau exmatriculați (Școala sanitară din Suceava).

Discriminarea nu lipsea nici din universități. Se înregistraseră cazuri de exmatriculări pentru că evanghelicii declaraseră deschis că ei nu își însușesc doctrina materialistă atee (cazul lui Pavel Nicolescu). De asemenea, se înregistraseră cazuri de refuz a înscrierii candidatului la facultate (Conservatorul din Cluj), neprimirea în cămine (la Facultatea de Medicină din Timișoara), nereparțizarea pe un post conform diplomei (Conservatorul din Cluj).

Studentii (dar și elevii) evanghelici erau desconsiderați ca români, taxați aprioric ca „trădători”. Era vorba în fapt de reafirmarea unui clișeu interbelic și din timpul dictaturii antonesciene, când naționalismul făcuse din România un loc al unor excese teribile inclusiv în privința apartenenței religioase. Evanghelicilor li se spunea deschis, în ședințele organizate de profesorii care dețineau funcții în PCR, „că discriminarea practică de stat, inegalitatea de tratament era firească”. Spre exemplu, profesorul universitar Costică Badrabur afirmase în 1977, într-o ședință de excludere a unei absolvente (Marta Enea) de la Institutul de Construcții din București: „În RSR creștinii nu pot avea pretenția la drepturi egale cu ceilalți cetățeni ai patriei și viitorul va confirma aceasta”. Tot în februarie 1977, de această dată la Universitatea București, în timpul ședinței de excludere a unui student evanghelic (Mihai Oară, de la Facultatea de Matematică) din UTC, ședință condusă de asistentul Antonie Iorgovan, activist al PCR, acesta i-a spus celui în cauză: „Vom face în așa fel încât să nu termini facultatea... Constituția și legile țării sunt suficient de elastice pentru ca să te dăm afară din facultate... Nu admitem să formăm intelectuali creștini”.

Toate acestea erau forme de discriminare care au avut consecințe în primul rând asupra copiilor și tinerilor neoprotestanți, dar și asupra comunităților din care ei proveneau. Prin punerea de piedici în calea educației formale, în special a celei liceale și universitare, autoritățile încercau menținerea protestanților români la periferia societății. De asemenea, pentru cei care reușeau să treacă de aceste bariere, se adăuga blocarea accesului la poziții sociale la care ar fi avut

dreptul în conformitate cu pregătirea lor. Se dorea nici mai mult, nici mai puțin decât marginalizarea socială a neoprotestanților.

*

* *

Pe ansamblu, cele mai multe situații și persoane menționate în acest memoriu priveau mediul evanghelic (în primul rând baptiști, apoi penticostali, creștini după Evanghelie și membri ai Oastei Domnului). Nu există decât două cazuri de adventiști. Este posibil ca această situație să fi fost determinată de legăturile totuși restrânse între evanghelici și adventiști, iar preeminența baptiștilor între cei dintâi să țină de o mai bună organizare a acestora, de o influență mai mare a ideilor contestatare, de semnalare a abuzurilor, în cele din urmă de opoziție nonviolentă. În orice caz, în anii '70-'80, inclusiv prin astfel de acțiuni protestatare, în România s-a consolidat o identitate evanghelică, cu elemente comune, ceea ce a presupus estomparea unor deosebiri confesionale.

În document sunt amintite cazuri din toate regiunile țării, deși cu o frecvență mai mare în județele din partea de vest, unde concentrarea evanghelicilor era mare (mai ales baptiști și penticostali), oameni din mediul urban sau rural. Apar comunități religioase cu o destul de variată componență socială, întâlnindu-se țărani, muncitori, pastori, predicatori, maiștri, tehnicieni, ingineri, profesori – de istorie, de limba română, de fizică –, învățători, studenți, elevi, merceologi, chimiști, farmaciști, contabili, cercetători. Și aceasta în pofida faptului că regimul comunist încercase decenii la rând să-i împiedice pe „oamenii muncii” să aleagă calea credinței.

Datele din acest document par în general destul de seci. Ele au fost adunate cu scopul de a atrage atenția că în România comunistă persecuția era o realitate, că în spatele numelor și situațiilor prezentate se aflau oameni reali care sufereau, care erau umiliți, împotriva cărora se foloseau metode administrative, iar uneori și fizice pentru a fi îngenuncheați, că de fapt era vorba de destine frânte. Iar toate acestea se întâmplau într-o țară din Europa și într-o vreme în care, pe plan internațional, era promovată doctrina drepturilor omului. Suferința din spatele acestor nume, a acestor situații este dificil de reconstituit pe baza documentelor oficiale care sunt deja disponibile (în special cele din Arhiva fostei Securități). De aceea sunt importante relatările martorilor, ale celor implicați direct sau ale apropiaților lor. Presiunile asupra acestor oameni au fost enorme, cum reiese mai ales din sursele memorialistice sau de istorie orală²⁴.

Difuzarea memoriului și reacția autorităților

Memoriul *Culte neoprotestante și drepturile omului în România* a fost trimis ambasadelor Statelor Unite ale Americii și Marii Britanii la București, dar și unor persoane și organizații occidentale. De asemenea, materialul a fost

²⁴ Denisa Bodeanu (editor), *Neoprotestanții din Transilvania în timpul regimului comunist. Studiu de caz: baptiștii din județul Cluj. Mărturii și documente*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2007, *passim*; Emanuel Tânală, Dan Cristian Turturică (editori), *op. cit.*, *passim*.

expediat la Europa Liberă²⁵. Acest post de radio, foarte ascultat în România, l-a transmis la 3 aprilie 1977²⁶.

După cum notam la începutul acestuia text, semnatarii memoriului au fost arestați chiar a doua zi după ce acesta pătrunsese în casele multor români pe calea undelor. Reținerea opoziționarilor evanghelici s-a petrecut odată cu arestarea la București și a disidenților Paul Goma și Vlad Georgescu²⁷. Conform datelor disponibile, cei șase evanghelici au fost anchetați timp de șase săptămâni, au fost bătuți (cel mai rău Pavel Nicolescu), acuzați de trădare și de conspirație. În cele din urmă, ținând la imaginea internațională, regimul de la București i-a eliberat. Persecuțiile împotriva credincioșilor evanghelici au încetat pentru moment, în mod special cele asupra copiilor acestora²⁸. Însă semnatarii memoriului aveau să fie în continuare în atenția Securității. Potrivit unei note din decembrie 1977 a Direcției Cercetări Penale a Ministerului de Interne, Iosif Țon, Aurelian Popescu, Pavel Nicolescu, Constantin Caraman, Silviu Cioată și Radu Dumitrescu fuseseră „cercetați pentru trădare și propagandă împotriva orânduirii socialiste (cei în cauză sunt conducători sectanți). Au întreținut legături cu organizații străine, care desfășoară acțiuni ostile statului nostru, cărora le-au transmis materiale în conținutul cărora au defăimat politica partidului și statului nostru. Aceste materiale au fost difuzate de postul de radio Europa Liberă. În prezent, împreună cu Direcția I, se desfășoară acțiuni de compromitere și izolare a acestora”²⁹.

Memoriul în discuție avea să fie bine cunoscut și în exterior. A și fost inclus în dosarul Comisiei Helsinki ce privea situația drepturilor omului în România, ale cărei lucrări s-au ținut la Belgrad, în 1978³⁰.

Epilog (pentru semnatori)

Relațiile între unii dintre semnatori, mai ales între Iosif Țon și Pavel Nicolescu, aveau să devină foarte tensionate după eliberarea din arest. Motivațiile au fost și sunt diverse, însă nu-mi propun în acest moment să insist asupra lor, ele necesitând o cercetare separată. Investigații viitoare vor lămurii, poate, și aceste aspecte.

Dar ce s-a întâmplat cu semnatarii documentului după luna mai 1977?

Iosif Țon a continuat să fie activ în monitorizarea abuzurilor comise de regimul comunist împotriva evanghelicilor din România și a luat atitudine publică în acest sens, inclusiv prin texte, motiv pentru care a fost arestat din nou

²⁵ *Cartea Albă a Securității*, vol. IV, p. 399; *Cartea Albă a Securității. Istorii literare și artistice (1969-1989)*, București, 1996, p. 100.

²⁶ Iosif Țon, *op. cit.*, p. 126.

²⁷ *Cartea Albă a Securității*, vol. IV, p. 398-399; *Cartea Albă a Securității. Istorii literare*, p. 100.

²⁸ Iosif Țon, *op. cit.*, p. 127.

²⁹ *Cartea Albă a Securității*, vol. IV, p. 439-440.

³⁰ Alan Scarfe, *Dismantling a Human Rights Movement: A Romanian Solution*, în „Religion in Communist Lands”, vol. 7, nr. 8, Autumn 1979, p. 167. Vezi și Joseph F. Harrington, Bruce Y. Courtney, *Relații româno-americane. 1940-1990*, traducere de Mihaela Sadovschi, Iași, Editura Institutul European, 2002, p. 394.

în 1978. A plecat în 1981 în SUA, stabilindu-se la Wheaton, Illinois. Acolo a preluat conducerea Societății Misionare Române (al cărei președinte a fost între 1981-2004), a publicat numeroase cărți, creații proprii sau traduceri. A susținut un program evanghelic, la Secția în limba română a postului de radio Europa Liberă³¹. La sfârșitul anilor 2000, într-un context în care în România aveau loc discuții aprinse despre trecutul comunist al țării, despre relațiile cu Securitatea (așa-numita „dosariadă”), Iosif Țon a dezvăluit că a colaborat cu poliția politică. Într-un articol care a reprezentat un șoc pentru evanghelicii români, având ecouri în general în societatea românească, fiind preluat și discutat de mass-media, Țon a încercat să expună motivele deciziei sale de a semna angajamentul cu Securitatea³². Istoria personală a lui Iosif Țon încă se mai scrie, prezența lui publică în mediile evanghelice atrăgând simpatii, dar și adversități, în orice caz lăsându-i pe puțini indiferenți, cum de altfel s-a întâmplat aproape întotdeauna de-a lungul vieții lui mature.

Silviu Cioată a fost pus în „dezbateri publice” după eliberare, iar în plus a fost „demascat” în presa locală. Însă aceasta nu a însemnat renunțarea la implicarea în activități în beneficiul creștinilor din România sau din imperiul controlat de Kremlin. A jucat un rol în rețelele de aducere a Bibliilor în România și difuzarea lor în țară sau, în cazul celor în limba rusă, trecerea lor în URSS. Securitatea a reușit în cele din urmă, în cazul așa-numitelor operațiuni „Canalul-80” și „Canalul-81”, să aresteze în anii 1980-1981 mai mulți credincioși creștini după Evanghelie implicați în această riscantă operațiune. Silviu Cioată a fost arestat în noiembrie 1981 și anchetat de Securitate, iar prin sentința nr. 386 /6 martie 1982 a Judecătoarei Ploiești a fost condamnat la 5,6 ani de închisoare pentru transport și distribuție clandestină de Biblii. Ceilalți condamnați au fost: Constantin Georgescu, Petru Furnea, Johann Holzmänn, Horst Feder, Mircea Cioată și Ioan Toader. Recursurile au fost respinse prin decizia nr. 193/11 martie 1982. Ca urmare a intervențiilor din străinătate în favoarea condamnaților amintiți, toți aceștia au fost eliberați prin decretul prezidențial nr. 200/27 iulie 1982. Avea să urmeze cursurile BEE (Biblical Education by Extension) și ATS (Advanced Training Studies). După 1989 s-a implicat alături de alți coreligionari în reorganizarea Uniunii Comunităților Creștinilor după Evanghelie, fiind ales președinte al acesteia (1990-1997); a fost secretar al Alianței Evanghelice din România de la înființare (1990) și apoi vicepreședinte al acesteia; profesor la Școala Biblică „Timotheus” (1990-1993), apoi Institutul Teologic „Timotheus” (din 1993) din București. A murit în 1997, momentul fiind perceput ca o mare pierdere pentru Biserica Creștină după Evanghelie³³.

³¹ Vezi Iosif Țon, *Exilat în America...*, în *loc. cit.*, p. 229-239; idem, *Confruntări...*, *passim*; idem, *Mesaje transmise la Radio BBC și Radio Europa Liberă*, editor Dana Luca, Oradea, Editura Cartea Creștină, 2005.

³² Vezi <http://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1014615-patriarhul-baptistilor-romani-informator-secu.htm> (consultat la 18 noiembrie 2012).

³³ Vezi **, *Dr. Silviu Cioată (1931-1997)*, necrolog în *loc cit.*, p. 20; Elis Neagoe-Pleşa, Liviu Pleșa, *Culte neoprotestante din România în perioada 1975-1989*, în Adrian Nicolae

Pavel Nicolescu a rămas în continuare un adversar declarat al comunismului. În 1978 a inițiat, împreună cu alți opt credincioși bapțiști, Comitetul Creștin Român pentru Apărarea Libertății Religioase și de Conștiință (ALRC), numărul membrilor crescând până la 29, în majoritate bapțiști, dar și un ortodox și un penticostal. Această organizație s-a dovedit remarcabil de coerentă, cu membri solidari, fiind foarte activă în anii următori. Iar Pavel Nicolescu a fost fără îndoială omul potrivit să preia conducerea acestui grup. Într-un corp mai degrabă firav se ascundea un caracter deosebit, un om foarte decis, care și-a asumat conștient riscurile înfruntării deschise a Molohului comunist. ALRC-ul a atras în continuare atenția lumii occidentale asupra persecuțiilor la care erau supuși creștinii – evanghelici, adventiști, ortodocși, greco-catolici etc. – din România de către autoritățile comuniste. Șicanat de Securitate în permanență, anchetat, bătut, amenințat inclusiv cu moartea, fiind chiar lovit de o mașină a poliției politice pe Calea Dudești din București, în apropierea casei sale, Pavel Nicolescu a fost practic expulzat din România în 1979. S-a stabilit în SUA, la New York, unde a fost pastor al unei biserici baptiste române. În momentul de față este pensionar, locuind în continuare în orașul care are un cunoscut simbol pe care Nicolescu l-a apărât în țara lui cu un curaj rar: libertatea³⁴.

Aurel Popescu a emigrat în 1979 în SUA, unde a fost pastor al unor biserici baptiste române în New York și în Portland, statul Oregon. A fost apreciat pentru devoțiune, modestie și optimism. S-a implicat în ajutarea unui număr mare de imigranți români care ajungeau în SUA, nu doar evanghelici. A murit în 2010³⁵.

Constantin Caraman a continuat să fie hărțuit de Securitate până la prăbușirea regimului comunist. A murit în 2001, moment în care avea o autoritate morală fără egal în Biserica Penticostală din România. Devenise un simbol al afirmării credinței creștine în condiții extrem de vitrege și al adoptării unei atitudini demne în fața opresiunii³⁶.

Radu Dumitrescu a primit un pașaport în același an (1977) și a emigrat în SUA³⁷. Se știu puține lucruri despre el.

Petcu (coordonator), *Partidul, Securitatea și Cultele, 1945-1989*, București, Editura Nemira, 2005, p. 379-384. Informații primite de la doamna Elena Cioată (soția lui Silviu Cioată) și de la domnul Virgil Achihai.

³⁴ Vezi Dorin Dobrinu, *op. cit.*, p. 203-227; Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 215, 229; *Cartea Albă a Securității*, vol. IV, p. 398-399; Denisa Bodeanu, Valentin Vasile (editori), *op. cit.*, p. 98-99, nota 10. Informații primite în parte direct de la Pavel Nicolescu.

³⁵ Vezi Aurel Popescu, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 304-308; Daniel Brânzei, *op. cit.*, vol. 1, p. 161-183; Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 128-133, 153-156; Vasilică Croitor, *Răscumpărarea memoriei...*, p. 275; *Cartea Albă a Securității*, vol. IV, p. 398-399; Denisa Bodeanu, Valentin Vasile (editori), *op. cit.*, p. 152-153, nota 47.

³⁶ Vezi Cristian Vasile Roske, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 20-22; Vasilică Croitor, *op. cit.*, p. 102-105, 125, 158-159, 272-279; idem, *Constantin Caraman în luptă cu ateismul comunist*, în *loc. cit.*, p. 183-224.

³⁷ Dennis Deletant, *op. cit.*, p. 219.

Notă editorială

Memoriul *Culte neoprotestante și drepturile omului în România* a circulat în 1977, atât în țară, cât și în afara acesteia. Produs în mediul evanghelic, el a ajuns în mâinile credincioșilor din aceste confesiuni, dar și în posesia autorităților de la București. De asemenea, cum am văzut, el a ajuns în străinătate³⁸, inclusiv la postul de radio Europa Liberă. O fotocopie, conformă cu originalul, a intrat în posesia domnului Mihnea Berindei. În acel moment, domnia sa era implicat în exilul românesc anticomunist de la Paris, de pe poziții explicit democratice; era fondator al Comitetului Francez pentru Apărarea Drepturilor Omului, creat chiar în 1977, transformat ulterior (1980) în Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului în România³⁹. Domnul Berindei a adunat în anii '70-'80 (dar și în primii ani de după 1989) o arhivă impresionantă, conținând scrisori trimise din țară la Europa Liberă, cupiuri din ziarele occidentale, colecții de publicații occidentale, reacții ale exilaților români sau ale activiștilor occidentali față de ceea ce se întâmpla în România comunistă etc. Sunt surse extrem de importante pentru reconstituirea multor aspecte din istoria comunismului târziu, mai ales legate de încălcarea drepturilor omului de către regimul Ceaușescu. Între aceste documente se găsesc și multe piese care privesc problematica religioasă în anii menționați, inclusiv memoriul în discuție. Îi mulțumesc istoricului Mihnea Berindei pentru bunăvoința de a-mi pune la dispoziție această sursă.

Documentul primit de la domnul Mihnea Berindei are de fapt două variante. Una este o fotocopie fidelă a memoriului dactilografiat, cu semnăturile olografe ale celor șase semnatari (în cazul anexelor sunt doar patru). Memoriul propriu-zis are 17 pagini, iar anexele au 4 pagini. Cealaltă variantă este o dactilogramă de 31 de pagini, cu rândurile dublu spațiate, după toate aparențele multiplicată ulterior, cu unele lipsuri, marcate prin puncte de suspensie și fără semnăturile amintite. În paginile următoare redăm prima variantă, cea „autorizată”, certificată prin semnăturile celor șase, respectiv patru.

Decizia publicării acestui memoriu pornește din convingerea că sursele importante pentru înțelegerea istoriei recente, în speță cele privind problematica comunităților creștine evanghelice, cea a drepturilor omului, a rezistenței anticomuniste nonviolente, în contextul mai larg al perioadei comuniste în România, merită să fie editate conform rigorilor istoriografice. Documentul poate fi de folos tuturor celor care au un interes față de aceste subiecte, nu doar istorici, nu doar români, nu doar evanghelici.

³⁸ Fragmente din memoriu au fost publicate de Sergiu Grossu, *Calvarul României Creștine*, f.l., Editura „Convorbiri literare” – ABC Dava, 1992, p. 128-133.

³⁹ O notă biografică a domnului Mihnea Berindei, pe formatul preocupărilor sale academice, poate fi consultată în acest volum din „Archiva Moldaviae” (IV/2012), p. 539.

Pentru înțelegerea unor chestiuni punctuale am făcut note de context. De asemenea, atât cât a fost posibil, am făcut note biografice pentru persoanele menționate în document. Pentru realizarea acestor note am utilizat diverse surse regăsite în volume sau articole de specialitate, dar și unele care au o mai marcată pecete devoțională, precum și surse postate pe diverse website-uri. De asemenea, am purtat corespondență cu mai multe persoane menționate în acest memoriu, cu urmașii acestora sau cu oameni care le-au cunoscut ori dețin informații despre ele. Le mulțumesc doamnei Elena Cioată și domnilor Pavel Nicolescu, Vasile Al. Taloș, Dănuț Mănăstireanu, Mihai Oară, Dorin Radu, Claudiu Bucur, Florentin Clipa, Cristian Vasile Roske, Octavian Roske, Nicolae Geantă, Virgil Achihai, Neluș Roșescu și Daniel Brânzei pentru informațiile și sugestiile oferite în special cu ocazia documentării pentru înțelegerea contextului social și pentru realizarea notelor biografice. Din nefericire, pentru mulți dintre cei amintiți în document nu dețin nici un fel de date în acest stadiu al cercetării.

De asemenea, îi mulțumesc soției mele, Ligia, pentru dactilografiera acestui document și pentru ajutorul oferit la colaționare.

În editarea documentului am păstrat formele lingvistice valabile în momentul conceperii și răspândirii sale: scrierea cu „î”, inclusiv forma „sunt”. Unele corecturi le-am făcut tacit, completările fiind trecute între croșete. Întrucât în document cuvinte ca biserică, baptist, cu referire la realități locale, erau scrise când cu inițiale majuscule, când cu inițiale minuscule, am uniformizat peste tot (biserica baptistă „X”); am uniformizat, de asemenea, cuvintele care erau scrise când cu inițială minusculă, când majusculă (spre ex., jud./Jud. pentru județ). Cuvintele marcate cu bold erau subliniate în textul original.

Abrevieri în memoriu

art.	– articol
cca	– circa
CFR	– Căile Ferate Române
com.	– comuna
dna	– doamna
jud.	– județ
lit.	– litera
nov.	– noiembrie
nr.	– numărul
ONU	– Organizația Națiunilor Unite
RSR	– Republica Socialistă România
Str.	– Strada
UTC	– Uniunea Tineretului Comunist

ANEXE

Fără dată și loc [c. 1977 martie 7, București]. Memoriul Cultele neoprotestante și drepturile omului în România, semnat de șase credincioși evanghelici: Iosif Țon, Silvian Cioată, Pavel Nicolescu, Aurelian Popescu, Constantin Caraman și Radu Dumitrescu; trei anexe au fost adăugate ulterior. Fundamentat pe o documentație bogată – sunt prezentate zeci de cazuri de persecuții pe motive religioase –, adunată de pe întreg teritoriul României, memoriul cuprinde trei capitole: I. Decretul nr. 153/1970 și drepturile omului; II. Presiunile la care sunt supuși credincioșii neoprotestanți în servicii, retrogradările și destituirile din funcții; III. Discriminarea în școli.

CULTELE NEOPROTESTANTE ȘI DREPTURILE OMULUI ÎN ROMÂNIA⁴⁰

Măreția epocii pe care o trăim stă în trezirea întregii omeniri la problema necesității afirmării și salvagărdării demnității omului și a drepturilor și libertăților lui fundamentale. Momentul esențial actual în evoluția acestei probleme este faptul că lupta pentru demnitatea umană și pentru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului nu mai este astăzi dusă numai de o mână de indivizi cu suflet nobil, izolați în societatea lor și adeseori riscându-și libertatea și viața pentru lupta lor, și nu mai este nici chiar lupta anumitor țări din lume care își ridică izolat vocea pentru oropșiții din alte colțuri ale lumii, ci această luptă devine acum în întregime internaționalizată, iar respectarea drepturilor omului nu mai este o problemă internă a fiecărei țări, ci devine însăși condiția relațiilor normale dintre toate statele. Acest fenomen cu totul nou în lume și-a găsit formularea plină în „Actul final” al Conferinței de la Helsinki, semnat de șefii a 35 de state din Europa și America de Nord, în care se spune:

„Statele participante recunosc importanța universală a drepturilor omului și libertăților fundamentale, a căror respectare este un factor esențial al păcii, justiției și bunăstării necesare pentru a asigura dezvoltarea relațiilor amicale și a cooperării între ele, ca și între toate statele.”

Două cauze au făcut ca această internaționalizare a problemei drepturilor omului să devină posibilă, și anume: 1) apariția mijloacelor de comunicare moderne, care fac ca împilările și asupririle să nu mai poată rămâne ascunse, ci ajung repede la cunoștința întregii omeniri, și 2) interdependența economică dintre state, care face ca nici un stat să nu mai poată trăi singur – astfel [încât] să

⁴⁰ În partea de sus, dreapta, a documentului este scris de mână: „7/3/77”. Probabil este vorba de data finalizării memoriului.

nu-i pese de opinia altora – și care dă posibilitate comunității națiunilor să impună fiecăreia în parte să respecte drepturile fundamentale ale omului.

Fenomenul internaționalizării problemei drepturilor omului și-a găsit expresia într-o serie de tratate și pacte internaționale, dintre care cele mai importante sînt următoarele:

1. „Declarația universală a drepturilor omului”, adoptată de Organizația Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948;

2. „Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățămîntului”, adoptată la Paris, la 14 decembrie 1960 – ratificată de țara noastră prin Decretul nr. 149/1974, publicat în Buletinul Oficial din 20 aprilie 1974;

3. „Pact internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale” și „Pact internațional cu privire la drepturile civile și politice”, adoptate de ONU la 16 decembrie 1966 și ratificate de R.S. România prin Decret nr. 212/1974, publicat în Buletinul Oficial din 20 noiembrie 1974; și

4. „Actul final al Conferinței pentru securitate și cooperare din Europa” – semnat la 1 august 1975 în capitala Finlandei, Helsinki, de șefii a 35 de state, printre care și România.

Întocmirea și adoptarea acestor acte internaționale a stîrnit o bucurie nețărmurită și speranțe luminoase în inimile oamenilor din toată lumea. Mulți se așteptau ca situația lor să se schimbe radical, odată ce guvernele țărilor lor au ratificat sau semnat aceste acte și, prin aceasta, s-au obligat să acorde cetățenilor lor drepturi și libertăți deosebit de largi și de minunate. Din păcate, însă, speranțele multora au fost adînc și dureros dezamăgite, căci situația lor nu s-a îmbunătățit ci, uneori, chiar s-a înrăutățit în ultima vreme. În această situație devin și mai vii și mai actuale cuvintele Șefului Statului nostru rostite la Helsinki, la 1 august 1975:

„Trebuie să spunem însă că istoria va judeca nu numai documentele pe care le vom semna și declarațiile făcute, ci și felul în care fiecare stat, fiecare guvern și conducător de stat sau guvern va acționa pentru realizarea acestor documente pentru ca speranțele contemporanilor noștri să fie împlinite, pentru ca acțiunile guvernelor noastre să răspundă năzuințelor de bunăstare, libertate și pace ale tuturor națiunilor.”

Trebuie să arătăm că tratatele și pactele menționate mai sus nu sînt legi, ci declarații de principii. În lumina lor, fiecare țară semnatară urma să anuleze orice legi sau dispoziții administrative care contravin acestor principii și să nu mai introducă nici un fel de legi sau dispoziții administrative contrare spiritului sau literei acestor tratate și pacte.

Din păcate, în țara noastră nu au fost anulate anumite legi care contravin acestor documente internaționale, și în ultima vreme au fost luate măsuri administrative care contravin flagrant spiritului și literei acestor documente internaționale și încalcă în mod dureros și vizibil o serie de drepturi cetățenești și libertăți fundamentale ale omului.

Referitor la prima categorie, ne vom ocupa aici doar de Decretul 153/1970⁴¹, care prin felul cum este aplicat – de la data apariției lui și până la data actuală – încalcă dreptul credincioșilor din mai multe culte recunoscute să-și practice cultul, și să-și exercite o serie de drepturi și libertăți fundamentale, iar din a doua categorie, ne vom ocupa de măsurile administrative care se iau pe scară națională de doi ani încoace de depistare a credincioșilor neoprotestanți și de retrogradare sau de destituire din diferite funcții și de discriminarea la care sunt supuși în școli copiii credincioșilor neoprotestanți, tot în ultimii doi ani de zile, deci după ratificarea de către R.S. România a Pactelor drepturilor omului și după semnarea „Actului final” de la Helsinki.

I. Decretul nr. 153/1970 și drepturile omului

Decretul acesta a fost conceput pentru a se combate actele de huliganism și tendințele unor tineri de a duce o viață parazitară și anarhică. Însuși titlul Decretului precizează acest lucru. Cine își putea imagina, oare, la data publicării acestui Decret că el va fi folosit, și încă pe o scară atât de largă – așa cum va reieși din datele concrete prezentate mai jos – împotriva credincioșilor simpli care se adună ici și colo pentru părtășie frățească, pentru studierea Bibliei și pentru rugăciune? Lucrul acesta era inimaginabil, dar de șapte ani încoace el reprezintă unul dintre cele mai triste aspecte ale vieții sociale din țara noastră. Ne exprimăm astfel deoarece amenzi aplicate credincioșilor neoprotestanți (baptiști, adventiști, creștini după Evanghelie, penticostali⁴² și ostași care totalizează peste o jumătate de milion de membri⁴³), pe baza acestui decret au

⁴¹ Decret nr. 153, din 24 martie 1970, *pentru stabilirea și sancționarea unor contravenții privind regulile de conviețuire socială, ordinea și liniștea publică*, emis de Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România, în „Buletinul Oficial”, nr. 33, 13 aprilie 1970.

⁴² Corect: penticostali. Este posibil ca această formă să fi fost o reminiscență din perioada interbelică.

⁴³ Datele privind numărul membrilor acestor confesiuni sau grupări religioase în anii '70-'80, provenind de la autoritățile comuniste, sunt contradictorii. Astfel, într-un „Documentar privind cultele legale neoprotestante”, realizat de Ministerul de Interne la 30 august 1974, erau înregistrați „peste” 150.000 de baptiști, „aproximativ” 100.000 de penticostali, „circa” 35.000 de creștini după Evanghelie și „aproximativ” 50.000 de adventiști de ziua a șaptea (ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 174, vol. 1, f. 47-49 f.-v.). Un alt „Documentar privind caracterizarea cultelor, sectelor și grupărilor religioase din R.S. România”, din 5 aprilie 1982, menționa că baptiștii aveau 189.850 de membri și 74.150 de „aderenți”; penticostalii aveau 120.720 de membri și 47.735 de „aderenți”; adventiștii de ziua a șaptea erau în număr de 94.460 de membri și 34.550 de „aderenți”; creștinii după Evanghelie aveau 32.890 de membri și 5.552 de „aderenți”. Toate aceste confesiuni erau recunoscute. De asemenea, era amintită existența a 6.000 de membri ai asociației Oastea Domnului, trecută la „grupări religioase ilegale” (ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 150, vol. 4, f. 43(v.)-45(f.), 49(v)). Dinamica celor desemnați în documentele oficiale ca „neoprotestanți” a fost una deosebită de-a lungul întregii perioade comuniste, ceea ce a atras atenția regimului, care a luat măsuri speciale împotriva lor, de la reducerea numărului de biserici și a personalului (pastori, predicatori etc.), până la limitarea activităților specifice doar în interiorul lăcașurilor de cult, a programului, arestarea și închiderea unora dintre pastorii/predicatorii și credincioșii foarte activi, acuzați de „misticism” etc. (vezi *Raport final*, p. 282-287).

devenit un fenomen atât de răspândit încât el are acum un caracter de rană socială în trupul țării.

Toate tratatele și pactele internaționale pe care le-a ratificat sau semnat și țara noastră, vorbesc despre demnitatea omului și despre necesitatea și obligativitatea apărării acestei demnități umane. Aplicarea de amenzi credincioșilor neoprotestanți pe baza Decretului 153/1970, înainte de a fi o povară financiară – uneori deosebit de grea și aceasta – este o insultă la adresa demnității umane și o degradare a acesteia. Și iată de ce: toate grupurile de credincioși neoprotestanți și uneori chiar biserici sau filiale ale acestora, care au fost amendate pe baza Decretului 153/1970 au fost încadrate în articolul 1, litera d, care sună astfel:

„Inițierea sau constituirea unor grupuri de persoane care, prin comportarea lor exprimă o concepție de viață parazitară sau anarhică, contrară regulilor elementare de bunăcuviință, străină principiilor de conviețuire socialistă, precum și sprijinirea sub orice formă a unor astfel de grupuri sau aderarea la aceasta.”

Pentru a se înțelege semnificația acestei încadrări, o vom ilustra prin următorul caz. În anul 1972, în satul Măgherat, jud. Alba, un grup de credincioși baptiști au fost amendați cu sume între 2-4 mii lei pentru că s-au adunat în casa unuia dintre ei pentru o oră de rugăciune. Cei amendați au contestat aceasta la Tribunalul din Alba Iulia. Avocatul lor, Paul Bărbătei⁴⁴ – ales recent Secretar General al Cultului Baptist – a explicat Tribunalului cu documente convingătoare că cei [sic!] amendați sînt membri ai unui cult recunoscut de legile statului și că a-i încadra în Decretul 153, art. 1, lit. d, ar însemna – prin implicație – că Tribunalul din Alba Iulia declară cultul baptist drept „o grupare de persoane care, prin comportarea lor, exprimă o concepție de viață parazitară sau anarhică”. Judecătorul a înțeles implicația și a amânat pronunțarea sentinței cu două săptămâni, iar ulterior a refuzat să mai judece cazul. Însuși președintele Tribunalului a condus atunci următoarea ședință și el a decis că grupul acesta de baptiști **trebuie** încadrat în Decretul 153, art. 1, lit. d, indiferent de implicațiile mai generale ale cazului.

De atunci încoace, nenumărate tribunale și judecătorii din țară au decis că grupuri sau chiar biserici baptiste din țară se încadrează în Decretul 153, art. 1, lit. d, deci reprezintă „o grupare de persoane care, prin comportarea lor, exprimă o concepție de viață parazitară sau anarhică”. Ultimul caz din seria aceasta interminabilă este acela al judecătoriei din Rădăuți, jud. Suceava, care prin sentințele sale din 30 noiembrie 1976, a declarat ca legală încadrarea la acest decret a credincioșilor membri ai filialei baptiste legal constituite din satul Bivolărie, com. Vicovu de Sus, jud. Suceava. Cuvintele pe care le-a rostit responsabilul acestei filiale la o ședință a cultului baptist la București, în decembrie 1976, comentând amenda aceasta sunt semnificative: „Ceea ce ne doare mai rău este faptul că noi, oameni ai muncii din fabrici și de pe ogoare,

⁴⁴ Paul Bărbătei. Avocat; pastor baptist. Președinte al Comunității Baptiste Cluj (1950); secretar general al Uniunii Comunităților Creștine Baptiste (1977-1984).

am fost declarați huligani și paraziți și anarhici, pentru faptul că ne-am adunat împreună să ne închinăm lui Dumnezeu”.

Ceea ce este și mai expresiv este faptul că au fost amendate chiar și biserici, cum este cea din Calafindești, jud. Suceava, pentru că au ținut un serviciu religios într-o altă seară decât cea înscrisă în programul oficial – și încadrarea a fost tot în Decretul 153, deci în cazul acesta este și mai vizibil cum o biserică baptistă – oficial recunoscută de Stat – este declarată o „grupare de persoane care, prin comportarea lor, exprimă o concepție de viață parazită”.

Și, dacă mai este necesar ceva și mai expresiv și mai șocant, să cităm cazul bisericii baptiste din Dumbrăveni, județul Sibiu. În anul 1976 proprietarul casei lor de rugăciune a reziliat contractul de închiriere și le-a cerut să se mute în altă parte. Credincioșii au găsit o altă casă, pe o altă stradă, au anunțat inspectorul teritorial de culte⁴⁵, care a venit și a văzut noul local, și apoi s-au mutat, urmând să li se opereze în autorizația de funcționare schimbarea de adresă. La vreo două săptămâni însă, într-o duminică dimineața pe când credincioșii erau în slujbă religioasă, a[u] intrat în sală primarul și miliția, au întrerupt slujba, i-au insultat pe credincioși și i-au amendat cu suma de 13.000 lei – tot pe baza Decretului 153, art. 1, lit. d.!

Pentru a pune situația în întreaga ei semnificație, cităm din discursul dlui Țon Iosif, pastor baptist, rostit la Congresul Cultului Baptist din 4 februarie 1977, în care dânsul s-a ocupat de această problemă: „Ce concluzie se desprinde de aici? Organele de miliție care aplică aceste amenzi și tribunalele care declară corectă încadrarea lor în Decretul 153 reprezintă Statul, sunt o voce autorizată a Statului. Prin urmare, din acțiunile organelor de miliție și ale unor tribunale rezultă că, prin nenumărate voci din toate județele țării, în ultimii șapte ani, Statul proclamă sistematic grupuri nenumărate de bapțiști drept grupuri parazitare și anarhice. Este natural ca noi să ne întrebăm atunci: Este oare aceasta opinia oficială a Statului cu privire la cei peste o sută de mii de bapțiști pe care îi are? Consider că este necesar să punem această întrebare și să așteptăm o clarificare oficială a situației. Consider că trebuie să cerem noului Comitet al Uniunii să ridice această problemă la conducerea Statului și să ceară o definire a poziției acestuia față de credincioșii bapțiști din toată țara. Astăzi, când în multe țări din lume bapțiștii dețin poziții proeminente în Stat și când

⁴⁵ Inspectorul teritorial de culte sau împuternicitul de culte a reprezentat un împrumut sovietic în România încă de la începuturile regimului comunist. Împuterniciții erau funcționari ai Ministerului Cultelor (din 1955 – Departamentul Cultelor), acesta fiind controlat direct de CC al PCR. Împuterniciții au devenit destul de repede personajele principale care răspundeau de culte la nivel teritorial, ei asigurând legătura dintre stat și organizațiile religioase pe plan local (județean în anii '70). Practic, prin împuterniciții de culte statul comunist controla bisericile. În cazul evanghelicilor, intruziunea împuterniciților a fost și mai brutală având în vedere devotamentul acestor credincioși, dar și tratarea lor în cheia suspiciunii tipice național-comunismului. Tensiunile între structurile locale ale cultelor (parohii, adunări, filiale etc.) și împuterniciți au fost o prezență constantă de-a lungul întregii perioade comuniste, ele crescând în anii '70; cei din urmă tindeau să controleze totul în raza lor de competență. Vezi *Raport final*, p. 261-272.

unele țări, mai mici sau mai mari, au chiar conducători bapțiști⁴⁶ cu care conducerea țării noastre întreține – spre bucuria noastră – relații de bună prietenie, este cu atât mai important ca organele de miliție și tribunalele să înceteze a-i mai numi pe bapțiștii români grupuri parazitare și anarhice”.

Situația este exact aceeași și în ce privește celelalte culte neoprotestante care funcționează legal în România, și anume, adventiștii, creștinii după Evanghelie și pentecostalii. Din cazurile pe care le vom reda în continuare, pentru a ilustra toate aspectele acestei probleme și pentru a arăta caracterul organizat și de masă al acestei acțiuni de oprimare a credincioșilor neoprotestanți, va reieși cu prisosință acest lucru.

Înainte de a trece, însă, la înșirarea altor cazuri concrete, să ne mai ocupăm și de alte aspecte juridice ale problemei.

Exercitarea cultului, nu numai în casele de rugăciuni, ci și în case particulare, în familia omului, este un drept fundamental al omului. Dreptul de a organiza întruniri, dreptul la adunare pașnică este recunoscut în Constituția țării noastre, în art. 28. Sunt interzise doar întrunirile cu scopuri ostile regimului socialist și intereselor clasei muncitoare, precum și cele cu caracter fascist sau antidemocratic (art. 29).

Iată acum și ce spun tratatele internaționale în această problemă.

Să începem cu declarația generală, de principiu, inclusă în „Actul final” de la Helsinki:

„În domeniul drepturilor omului și libertăților fundamentale, statele participante vor acționa în conformitate cu scopurile și principiile Cartei Națiunilor Unite și Declarația Universală a drepturilor omului. Ele își vor îndeplini, deasemenea, obligațiile așa cum sînt enunțate în declarațiile și acordurile internaționale în acest domeniu, inclusiv, printre altele, pactele internaționale referitoare la drepturile omului, prin care ele ar putea fi legate.”

Și acum să vedem ce spun aceste pacte, pe care și țara noastră s-a legat să le respecte.

În „Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice”, art. 18, se spune:

⁴⁶ Probabil autorul îl avea în vedere în primul rând pe James Earl Carter, Jr (mai cunoscut sub numele de Jimmy Carter) (n. 1924). Membru al Partidului Democrat, președinte al SUA (20 ianuarie 1977 – 20 ianuarie 1981); membru al Bisericii Baptiste (Southern Baptist Convention, cea mai mare denominație protestantă din Statele Unite ale Americii), autor de cărți cu tematică creștină, inclusiv studii biblice; în 2002 i s-a acordat Premiul Nobel pentru Pace. De asemenea, un alt om politic de confesiune baptistă, celebru în momentul emiterii documentului de față, era William Richard Tolbert, Jr. (1913-1980). Acesta fusese președinte al Alianței Baptiste Mondiale (1965-1970), fiind primul african care a ocupat această funcție. Era atunci președinte al Liberiei (1971-1980), calitate în care a făcut o vizită în România în zilele de 10-13 septembrie 1974 (vezi ANIC, fond CC al PCR – Secția Relații Externe, Vizite interne și externe, dosar nr. 11/1974, f. 1-230). Calitatea lui de membru al Bisericii Baptiste rămăsese în memoria lui Nicolae Ceaușescu și la câțiva ani după aceea, dovadă fiind menționarea într-o ședință de partid (idem, fond CC al PCR – Secția Cancelarie, dosar nr. 12/1976, f. 26 f.-v.).

1. „Orice persoană are drept la libertatea gândirii, conștiinței și religiei; acest drept implică libertatea de a adopta o religie sau o convingere la alegerea sa, precum și **libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, individual sau în comun, atât în public cât și în particular, prin cult și prin îndeplinirea riturilor, prin practici și prin învățământ.**”
2. „Libertatea manifestării religiei sau convingerilor nu poate fi supusă decât restricțiilor prevăzute de lege și necesare pentru ocrotirea securității, ordinii și sănătății publice, ori a moralei sau a libertății și drepturilor fundamentale ale altora.” (Sublinierea noastră⁴⁷)

Iar în art. 21 al aceluiași Pact se scrie:

„Dreptul de întrunire pașnică este recunoscut. Exercițarea acestui drept nu poate fi supusă decât restricțiilor conforme cu legea și necesare într-o societatea democratică, în interesul securității naționale, al securității publice, al ordinii publice ori pentru a ocroti sănătatea sau moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora.”

În lumina art. 28-29 din Constituția RSR și a acestor articole din Pactele drepturilor omului trebuie să vedem noi dreptul credincioșilor români de a se aduna în grupuri în casele lor, pentru a citi împreună Biblia și a o comenta și pentru a se ruga împreună lui Dumnezeu. Este aici vorba de dreptul la adunare pașnică, recunoscut în Constituție și în art. 21 din „Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice”, precum și de „libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea, individual sau comun, atât în public cât și în particular”, așa cum spune art. 18 din acest Pact.

Trebuie văzut clar că legile țării nu pot limita aceste drepturi fundamentale ale omului decât în cazul în care întrunirile acestea ar afecta securitatea statului sau liniștea publică, sau sănătatea morală a poporului. Poate oare un grup de credincioși care se adună pentru studiul Bibliei și pentru rugăciune să fie considerat ca afectând securitatea statului sau sănătatea morală a poporului nostru? Dimpotrivă, studierea Bibliei și rugăciunea duc la însănătoșire morală și deci la întărirea națiunii!

În continuare vom da o serie de cazuri de amenzi aplicate pe baza Decretului 153, art. 1, lit. d, unor credincioși din cultele neoprotestante. Atât pentru capitolul acesta, cât și pentru celelalte două care urmează, facem precizarea că listele de cazuri nu sunt nici pe departe complete. Cazurile pe care le-am putut culege în grabă noi, semnatarii acestui document, formează doar vârful vizibil al unui ghețar al cărui trup masiv rămâne invizibil în oceanul satelor și orașelor țării. Aceste cazuri pe care le dăm aici, însă, vor avea darul să vorbească și pentru ele însele și pentru toți ceilalți care sufăr aceleași nedreptăți, abuzuri și ilegalități.

⁴⁷ La acest punct nu era subliniat nici un cuvânt; probabil autorii au avut în vedere punctul 2.

În anul 1972, un grup de credincioși pentecostali din orașul Motru, jud. Gorj au făcut formele necesare pentru a li se acorda autorizație de funcționare ca biserică pentecostală. În data de 11 martie 1972, într-o sâmbătă seara, inspectorul județean de culte, dl Iova, a făcut o vizită familiei Leonte Constantin, un conducător al grupului, și a cerut acestuia să adune pentru a doua zi dimineața pe toți credincioșii la orele 11, ca să stea de vorbă cu toți despre autorizație.

Credincioșii s-au adunat, inspectorul a sosit, și când a constatat că sînt adunați a trimis pe cineva de a chemat miliția, care – fiind pregătită deja – a venit cu un fotograf, i-au obligat pe credincioși să se așeze ca la o slujbă religioasă, cu cărți și Biblii în mâini, i-au fotografiat așa, apoi le-a făcut tuturor procese verbale de amendă – pe baza Decretului 153, art. 1, lit. d. – fiecare dintre cei prezenți fiind amendat cu câte 1.000 de lei.

Roșescu Emilian⁴⁸, din Curtea de Argeș, jud. Argeș, membru al cultului creștin după Evanghelie, în data de 26 mai 1974, a fost la adunare în satul Oiești⁴⁹, unde este membru, apoi la plecarea de acolo a invitat la masă la domiciliul său din Curtea de Argeș pe trei coreligionari ai săi. Mai târziu s-a oprit la el și inginerul Miu Petre⁵⁰ din București cu doi prieteni ai săi, care erau în drum spre București. Au fost poftiți și ei la masă. Miliția a făcut descindere și i-a găsit pe toți la masă, servind masa. Stăpânul casei, Roșescu Emilian, un muncitor cu familie cu mai mulți copii, a fost amendat, pe baza Decretului 153, cu 5.000 lei⁵¹.

În anul 1975, un grup de cca 200 de membri ai unei biserici baptiste din Timișoara au decis să se desprindă de această biserică și să formeze o nouă biserică, datorită faptului că sala în care se aduna biserica pentru slujbe

⁴⁸ Emilian Roșescu (1937-2007). În 1971, pe când lucra ca personal civil la croitoria unei unități militare din Curtea de Argeș, a devenit creștin după Evanghelie, ramura II. Ca urmare a presiunilor prelungite, și-a pierdut serviciul. Ulterior și-a găsit de lucru la întreprinderea „Electroargeș”, ca galvanizator. Șicanele la adresa lui au continuat până la căderea regimului comunist. Informații primite de la domnul Neluș Roșescu (fiul lui Emilian Roșescu). N.B.: Creștinii după Evanghelie și creștinii după Scriptură fuseseră nevoiți după 1939, sub presiunea statului român, să formeze o singură asociație, în pofida diferențelor doctrinare și a practicilor cultice. În interior, dar și în fața autorităților, referirile erau la „ramura I” (creștinii după Evanghelie propriu-zis), respectiv „ramura II” (fostii creștini după Scriptură/„tudoriști”). După 1989, cei din urmă au format o denominație distinctă, sub numele Biserica Evanghelică Română.

⁴⁹ Corect: Oești, sat în comuna Corbeni, județul Argeș.

⁵⁰ Petre (Bebe) Miu (n. 1941). Inginer. A lucrat la Administrația Națională „Apele Române”. Președinte al Bisericii Evanghelice Române (2000-2004). În prezent este pensionar și locuiește în București. Mulțumesc pentru informații domnului Emanuel Zărnescu, transmise prin intermediul domnului Dănuț Mănăstireanu și Neluș Roșescu.

⁵¹ Potrivit unor informații oferite de istoria orală, Emilian Roșescu a fost amendat cu 5.000 de lei, iar celelalte persoane aflate la domiciliul său au primit câte 3.000 de lei amendă, cu excepția unui informator al Securității care era infiltrat în acest grup. După câțiva ani, acesta din urmă a emigrat în SUA, ca „persecutat religios”. Autoritățile i-au „demascat” pe creștinii amendat, expunându-le pentru mult timp fotografiile pe un panou din parcul central al orașului Curtea de Argeș, ca exemplu negativ de „tulburare a ordinii publice”. Informații primite de la domnul Neluș Roșescu.

religioase era neîncăpătoare. Ei au făcut actele legale necesare, au așteptat timpul mult mai mult decât timpul legal în care autoritățile erau obligate să le satisfacă cererea [sic!], apoi au decis să înceapă să se adune în noul lor local. Pentru aceasta au fost amendați cu 30.000 lei pe baza Decretului 153, pentru ca apoi, la vreo două luni după aceea, să li se dea și autorizația de funcționare!

Datorită faptului că autoritățile refuză în mod arbitrar să emită autorizații de funcționare legală pentru foarte multe grupuri de credincioși din toată țara, grupurile acestea sînt obligate să facă ce au făcut cei din Timișoara. Așa s-au deschis mai multe biserici baptiste din Arad, între 1974-1976, și așa s-au deschis mai multe biserici baptiste în Moldova și în Muntenia în toamna anului 1976. Unele dintre acestea funcționează de ani de zile fără autorizație, deși autoritățile recurg la tot soiul de amenințări și presiuni pentru a le închide.

Așa s-a întâmplat, de exemplu, în satul Rădăcinești⁵², jud. Vrancea, unde, după ce un grup de credincioși baptiști s-au constituit legal și au început să se adune pentru slujbe religioase, într-o marți seara, în luna ianuarie 1977 au fost colectați cu mașina de miliție de la casele lor, o femeie a fost luată chiar desculță, au fost duși la Consiliul Popular și acolo au fost amenințați, înjurați și jigniți în toate felurile, iar inspectorul județean al cultelor a strigat: „La beci cu ei!” În cele din urmă li s-a dat drumul – dar cazul acesta ne arată nu numai cum se încalcă niște drepturi fundamentale ale omului, ci, mai ales, cum este lovită demnitatea omului.

În alte locuri, ca și la Timișoara, credincioșii au fost amendați, așa cum a fost cazul, în luna noiembrie 1976 în satul Bivolărie⁵³, jud. Suceava, unde credincioșilor aflați la o slujbă într-o duminică dimineața li s-a aplicat amendă⁵⁴ în sumă totală de 9.000 lei, inclusiv pastorului Chibici Samuil⁵⁵, care a fost amendat cu 1.000 lei.

⁵² Rădăcinești, sat în comuna Corbița, județul Vrancea.

⁵³ Bivolărie, sat în comuna (astăzi orașul) Vicovu de Sus, județul Suceava.

⁵⁴ În ziua de 3 noiembrie 1976, autoritățile au dat întâi o amendă în valoare de 5.000 de lei lui Gheorghe Mandici, proprietarul casei, „pentru că a schimbat destinația clădirii”. Pe 5 noiembrie 1976 au fost amendați cu câte 1.000 de lei credincioșii baptiști Arcadie Mandici, Ioan Nițu, Gheorghe Mandici, Ion Costea și pastorul Samuil Chibici, pentru „sprijinirea întrunirii religioase”. Cei în cauză au făcut plângere la tribunal. Însă prin hotărârile nr. 2291, 2292, 2293, 2294 și 2295, din 30 noiembrie 1976 li s-a comunicat că deciziile erau definitive și fără drept de recurs. În actul de acuzare se preciza: „În ziua de 6/11/1976 ora 20:45 împreună cu mai mulți cetățeni s-au adunat în casa lui Mandici Gheorghe, comuna Vicovu de Sus, sat Bivolărie. Constituind o grupare de persoane care prin comportarea lor a exprimat o concepție de viață anarhică, contrară regulilor elementare de bună cuviință, străină principiilor de conviețuire socială”. Hărțuierile contra credincioșilor baptiști din Bivolărie au continuat până spre jumătatea anilor '80. Vezi Arcadie Mandici, *Istoria Bisericii Creștine Baptiste Bivolărie, com. Vicovu de Sus, jud. Suceava*, 24 februarie 2009, disponibil online pe <http://centruldeistoriesiapogetica.wordpress.com/2009/02/24/biserica-baptista-din-bivolarie/> (consultat la 10 noiembrie 2012).

⁵⁵ Samuil/Samuel Chibici (1926-2011). Pastor baptist. Studii: Seminarul Teologic Baptist, cu sediul inițial în comuna Buteni, județul Arad, mutat apoi la București (1951; alte surse dau 1954 ca an al absolvirii de către S.C.). Președinte al Comunității Baptiste Suceava;

În satul Gropeni⁵⁶, jud. Brăila, credincioasa baptistă Mocanu Alexandra a fost amendată de miliție cu 1.000 lei, în 26 ianuarie 1977, pentru „vina” că în casa ei personală, împreună cu alte șapte persoane „au cântat cântece religioase nelegale”. Așa sună procesul verbal dresat de milițian. Cartea din care cântau acele „cântece religioase nelegale” era cartea editată legal acum câțiva ani de Cultul Baptist, iar milițianul a confiscat-o! Și celelalte persoane care au participat acolo au fost amendate. Unei femei din acel grup, însă, milițianul nu i-a mai tăiat chitanță legală, ci pentru suma de 925 lei i-a dat cupoane pe care miliția le dă de regulă celor amendați pentru încălcarea regulilor de circulație!

În 27 iunie 1974, în familia Roșca Dumitru din București, Str. Soveja nr. 26, a avut loc o adunare intimă de credincioși pentecostali. Au fost amendați pentru aceasta cu un total de 62.000 lei, dintre care Roșca Dumitru cu 5.000 lei.

În anul 1971, pastorul primei biserici baptiste din București, Brânzei Vasile⁵⁷, a sărbătorit ziua de naștere a unui fiu al său și a invitat la aceasta un grup de tineri din Biserica pe care o păstorește. Au fost amendați cu 8.000 lei.

Tot în 1971, Dr. Daniel Aninoiu, din Câmpina, împreună cu alți trei credincioși creștini după Evanghelie au fost amendați cu 4.000 lei.

Dobrescu Ștefan, din Vulcana Băi, jud. Mehedinți, a fost vizitat în decembrie 1976 de doi coreligionari de ai săi, creștini după Evanghelie. Au fost amendați cu 3.000 lei.

Magdici Constantin din Vințul de Jos, jud. Alba, a fost vizitat în 4 ianuarie 1976 de alți trei membri ai grupării religioase numită Oastea Domnului. Miliția a venit peste ei, i-a insultat și i-a amendat: pe Magdici Constantin 5.000 lei, soția lui 1.000 lei și vizitatorii cu câte 1.000 lei fiecare.

În comuna Idiciu, jud. Mureș, în 1976, s-au adunat în localul adunării pentecostale membri ai acestei biserici, împreună cu păstorul Bețindeanu Gustav din Târgu-Mureș. Au fost amendați de miliție cu 7.000 lei.

În comuna Ruja⁵⁸, membrii bisericii pentecostale împreună cu păstorul lor au fost amendați, în 1972, cu suma de 47.000 lei, pentru că nu aveau autorizație.

vicepreședinte (1976) și președinte al Comunității Baptiste București (1980). Vezi Ruben Ologeanu, *Samuel Chibici a plecat „acasă”*, în „Creștinul Azi”, 2 ianuarie 2011, disponibil online la <http://revistacrestinulazi.ro/2011/01/samuel-chibici-a-plecat-acasa/> (consultat la 10 noiembrie 2012); Arcadie Mandici, *op. cit.*, în *loc. cit.*

⁵⁶ Gropeni, singurul sat aflat în componența comunei Gropeni, județul Brăila.

⁵⁷ Vasile Brânzei (1930-2007). Pastor baptist. Absolvent al Seminarului Teologic Baptist din București (1957). La sfârșitul anilor '50, pe când era (alături de Jean Staneschi, Marcu Nichifor și Ioachim Țunea) pastor al bisericii baptiste din Bulevardul Nicolae Titulescu, București, a primit interdicție de a mai predica timp de 11 ani. Ulterior avea să păstorească bisericile baptiste din Gurahonț, județul Arad, Alexandria, județul Teleorman, și „Golgota”, din București. Împreună cu Vasile Taloș, Pascu Geabou și Iosif Sărac, a fost inițiatorul *Memoriului celor 50* de pastori bapțiști, reacție față de abuzurile regimului comunist contra credincioșilor din propria confesiune. A emigrat în SUA (Iosif Sărac (antolog), *op. cit.*, p. 79; Daniel Brânzei, *op. cit.*, vol. 1, p. 127-132). Mulțumesc pentru precizări pastorului Daniel Brânzei, fiul lui Vasile Brânzei.

⁵⁸ Comuna Ruja, județul Sibiu.

Grupul de pentecostali Samu Ion⁵⁹, Lușcă Matei⁶⁰, Zoltan Vintilă, Chercea Dumitru și Cherecheș Laurian, din Mediaș, au fost amendați în 3 noiembrie 1973 cu suma de 19.000 lei.

În comuna Moravița, jud. Timiș, Neculcea Gheorghe împreună cu alți cinci credincioși bapțiști au fost amendați, în 1976, cu câte 1.000 și 2.000 lei fiecare.

Lidia Barbu[,] din Timișoara, [aflată] în vizită împreună cu sora și cumnatul ei la o familie de credincioși bapțiști au fost amendați în 1975 cu câte 1.000 lei fiecare. Contestația depusă la Tribunalul din Satu-Mare a fost inițial acceptată, dar apoi, după intervenția organelor de securitate s-a revenit asupra deciziei și amenda a trebuit să fie plătită.

Trei credincioși bapțiști în vârstă, din Cruceni⁶¹, jud. Timiș, la începutul lui februarie 1977, au fost în vizită la o credincioasă bătrână și bolnavă. Pentru aceasta au fost amendați cu câte 1.000 lei.

Credincioasa baptistă Busnei Paraschiva din Turnu-Severin⁶², pensionară, se afla în tratament la Govora-Băi. Acolo a fost amendată cu suma de 1.000 lei pentru că a fost găsită citind Biblia în camera ei.

Pastorul baptist Ciupuligă Traian⁶³ se afla în vizită la credinciosul baptist Nedelea Constantin din com. Fântânele⁶⁴, jud. Mehedinți. Pe când lua masa, a venit miliția și l-a amendat cu 300 lei.

În orașul Zalău, jud. Sălaj, în 1974, un grup de credincioși pentecostali care se adunau fără autorizație au fost amendați cu 40.000 lei.

În com. Bucium, jud. Bihor, în 1975, Costachi Gheorghe împreună cu alți câțiva credincioși bapțiști au fost amendați cu 10.000 lei.

⁵⁹ Corect: Ioan Șamu. Predicator penticostal de etnie romă. La începutul anilor 1970 a condus mai multe biserici disidente de romi din zona orașului Mediaș. A fost unul dintre liderii bisericii penticostale „Filadelfia” din Mediaș, care nu primise autorizația de funcționare din partea Cultului Penticostal. A fost arestat împreună cu alți doi responsabili ai bisericii, Viorel Lăcătuș și Francisc Paris. În baza decretului nr. 153/1970, au fost acuzați de „constituirea unui grup anarhist”, la 6 noiembrie 1978 fiind condamnați toți trei la câte șase luni de închisoare. Supuși unor noi anchete, cei trei au intrat în greva foamei. La 22 ianuarie 1979 recursul lor a avut loc la Alba Iulia. Ioan Șamu s-a apărut singur și a cerut respectarea legilor, însă nu a fost lăsat să vorbească, fiind evacuat din sală. În cele din urmă a emigrat în SUA, stabilindu-se în Los Angeles. De acolo a continuat, alături de alți coreligionari și exilați din România, să militeze pentru respectarea drepturilor omului, în primul rând a celor religioase, de către regimul de la București. Continuând încercări mai vechi, încă din perioada în care Șamu se afla în țară, Securitatea a făcut numeroase demersuri pentru a-l compromite, pentru a-l „neutraliza”. Vezi Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 166; Vasiliță Croitor, *Răscumpărarea memoriei...*, p. 127, 130, 247, 269, 287; Valeriu Andreiescu, *Istoria penticostalismului românesc*, vol. 1, *Evangelia deplină și puterea lui Dumnezeu*, Oradea, Editura Casa Cărții, 2012, p. 405-406.

⁶⁰ Matei Lușcă. Fratele lui Ion Șamu (Vasiliță Croitor, *op. cit.*, p. 127, 130, 247, 269, 287).

⁶¹ Cruceni, sat în comuna Foeni, județul Timiș.

⁶² Orașul Turnu Severin, denumit oficial Drobeta-Turnu Severin din 1972.

⁶³ Traian Ciupuligă. Pastor baptist. Absolvent al Seminarului Teologic Baptist din București (1954).

⁶⁴ Fântânile Negre, sat în comuna Poroina Mare, județul Mehedinți.

Un grup de credincioși Creștini după Evanghelie, între care Dr. ing. Constantinescu Șerban și Dr. Socoteanu I.⁶⁵, au fost în excursie în munți. La întoarcere s-au oprit să ia masa în familia unui coreligionar din Curtea de Argeș. Pentru aceasta au fost amendați cu câte 3.000 lei fiecare.

Pastorul baptist Liviu Olah⁶⁶ a fost amendat de miliția din com. Buchin, jud. Caraș-Severin, cu 1.000 lei, pentru că la 13 ianuarie 1976 la invitația bisericii baptiste din acea comună a predicat acolo Evanghelia.

II. Presiunile la care sunt supuși credincioșii neoprotestanți în servicii, retrogradările și destituirile lor din funcții

Constituția R.S. România este fără echivoc în a declama că cetățenii acestei țări nu pot fi supuși nici unui fel de discriminări atunci când este vorba să ocupe funcții sau să se bucure de orice alte drepturi. Iată ce spune art. 17 din Constituție:

„Cetățenii RSR, fără deosebire de naționalitate, de rasă, de sex sau de religie, sînt egali în drepturi în toate domeniile vieții economice, politice, juridice, sociale și culturale.”

„Statul garantează egalitatea în drepturi a cetățenilor. Nici o îngrădire a acestor drepturi și nici o deosebire în exercitarea lor pe temeiul naționalității, rasei, sexului sau religiei nu sunt îngăduite.”

„Orice manifestare avînd ca scop stabilirea unor astfel de îngrădiri, propaganda naționalist-șovină, ațîțarea la ura de rasă sau națională sînt pedepsite de lege.”

⁶⁵ Ion Socoteanu (n. 1944). Medic primar de chirurgie cardiovasculară, doctor în științe medicale, profesor universitar. După 1989, a profesat la Spitalul Fundeni din București; șef al Clinicii de Chirurgie Cardiovasculară a Institutului de Boli Cardiovasculare din Timișoara. Autor al multor lucrări de specialitate; de asemenea, autor al unor cărți de spiritualitate creștină. În momentul la care se referă documentul era creștin după Evanghelie, ramura II.

⁶⁶ Liviu Olah (1934-2008). Jurist și pastor baptist. Studii: Facultatea de Drept a Universității din București (absolvită în 1955); cursuri începute la Seminarul Baptist din București, dar terminate; cursuri la Criswell Biblical Studies Center, Dallas, SUA (după 1980). Pastor (din 1968) al bisericii baptiste nr. 1 „Betel” din Timișoara (1968-1973), al cercului de biserici Făget, al bisericii baptiste nr. 2 (astăzi „Emanuel”) din Oradea (1973-1977), apoi al bisericii baptiste din cartierul Bujac, Arad (1975-1978). Unul dintre cei mai importanți promotori ai asumării deschise a misionarismului creștin evanghelic (cu declararea faptului că într-o zi Evanghelia va putea fi vestită în România în spații publice, pe stadioane, la TV și la radio, cu oficierea botezurilor în ape curgătoare, în plină zi, cum nu se mai întâmplase din anii '40), într-o societate controlată de partidul comunist. Cunoscut în mediile evanghelice din România îndeosebi prin rolul său în demararea „trezirii de la Oradea”, un fenomen care a dus la convertirea și revigorarea spirituală a unui mare număr de oameni. A fost urmărit cu atenție de Securitate, aceasta inițiind numeroase măsuri care vizau, cu ajutorul unor informatori din interiorul Bisericii Baptiste, „compromiterea și neutralizarea”/„compromiterea sau izolarea”. Dosarul său de urmărire avea numele de cod „Botezatul” (<http://centruldeistoriesiapogetica.wordpress.com/2007/12/08/fratele-olah-liviu-in-obiectivul-securitatii/>, consultat la 7 octombrie 2012). A plecat în SUA în 1978, unde a fost pastor al bisericilor baptiste române din Detroit (1978-1980) și „Betania” din Los Angeles (1984-1999). Vezi și Ioan Bunaciu, *Bisericile creștine baptiste din România între anii 1944-1990*, București, Editura Universității București, 2002, p. 174; Daniel Brânzei, *Amintiri cu sfinți*, vol. 2, culese de D.B., Arad, Editura Multimedia, 2002, p. 82-88.

Într-adevăr, art. 247 din Codul Penal al RSR este cât se poate de explicit și de categoric:

„Îngrădirea de către un funcționar a folosirii sau exercițiului dreptului vreunui cetățean, ori crearea pentru aceasta a unor situații de inferioritate pe temei de naționalitate, rasă, sex sau religie, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.”

Și pactele internaționale ratificate de România sînt categorice în această privință. Iată ce spune art. 7 din „Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale”:

„Statele părți la prezentul pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de condiții de muncă juste și prielnice care să asigure îndeosebi: ... posibilitatea egală pentru toți de a fi promovați în munca lor la o categorie superioară adecvată, luîndu-se în considerare numai durata serviciilor îndeplinite și aptitudinile.”

Iar „Declarația universală a drepturilor omului”, în art. 21, spune:

1. „Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanții liber aleși.
2. Orice persoană are dreptul de acces egal la funcțiile publice din țara sa.”

După cum vedem, Constituția, legile și pactele internaționale sună deosebit de frumos și sînt deosebit de generoase. Să vedem, însă[,] ce se întâmplă în realitate, deoarece șeful statului nostru așa a spus la Helsinki, că:

„Istoria va judeca nu numai documentele pe care le vom semna și declarațiile făcute, ci felul în care fiecare stat, fiecare guvern și conducător de stat sau guvern va acționa pentru realizarea acestor documente, pentru ca speranțele contemporanilor noștri să fie împlinite...”

În ultimii cîțiva ani în țara noastră a fost dezlănțuită o campanie sistematică de depistare a „sectanților” – cum li se spune abuziv și ilegal membrilor cultelor neoprotestante – și de retrogradare a lor în funcții, sau chiar de dare afară din servicii.

Semnalul pentru aceasta se pare că s-a dat prin programul de televiziune intitulat „Catedra nu este amvon”, din 22 martie 1973, când în fața telespectatorilor din toată țara au fost expuși, chestionați și ridiculizați profesorii adventiști Ion Nicolae Gabriel, de la Școala Generală, com. Blejești, jud. Teleorman, și Ghejan Titu, de la Școala Generală, com. Sirețel, jud. Iași, iar apoi, la cîteva zile după acest program TV au fost dați afară din învățămînt.

Ceea ce este însă mai inexplicabil este faptul că această campanie a luat proporții abia din august 1975, deci – paradoxal – îndată după Conferința de la Helsinki. Iată o serie de fapte:

În august 1975, tehnicianul chimist Filip Dincă⁶⁷, de la Rafinăria Teleajen din Ploiești (pe atunci și membru în Comitetul bisericii baptiste din Ploiești) a

⁶⁷ Filip Dincă. Pastor baptist. Membru al bisericii baptiste din Ploiești în momentul emiterii acestui document. Între anii 1974-1977, pastorul acestei biserici a fost Iosif Țon, când comunitatea a

fost chemat la directorul rafinării și acesta i-a spus deschis: „Ce să fac cu dumneata, căci am ordin să te retrogradez ca muncitor pentru că ești sectant”. Acțiunea însă nu a fost făcută imediat, ci multe luni mai târziu, când – sub un alt pretext – Filip Dincă a fost scos din biroul de tehnicieni și trimis să lucreze în hală ca muncitor.

Tot în acea vreme Bucur Cornel⁶⁸ de la Întreprinderea „1 Mai” din Ploiești (și el membru în Comitetul aceleiași biserici baptiste), după ce i s-a cerut să nu mai activeze în Biserica Baptistă și după ce a refuzat acest lucru, a fost schimbat din funcția pe care o avea la Controlul de calitate și a fost trimis să lucreze în hală, la trei schimburi, iar Gliga Ioan, membru al aceleiași biserici, șef al Serviciului desfaceri la Întreprinderea de Materiale Refractare, Berceni – Ploiești, a fost retrogradat la funcția de șef de birou la serviciul financiar. Exact în aceeași vreme, inginerul Seicenu Emanoil⁶⁹, de la Institutul de proiectări – Prahova, membru al aceleiași biserici, nu a mai fost promovat într-o poziție superioară pentru care fusese propus, ci, pentru motivul declarat că este baptist, i s-a interzis accesul la documentele considerate secrete ale întreprinderii.

Ceva mai târziu în 1976, inginerul Bucur Teofil⁷⁰, membru al aceleiași biserici baptiste din Ploiești, a fost propus de întreprinderea la care lucrează, anume, „Întreprinderea de foraje și lucrări geofizice speciale” din București, să lucreze pe platforma de foraj marin din largul Mării Negre. Când s-a aflat însă că este baptist i s-a refuzat acest post și acum i se încredințează sarcini grele la diferite puncte de cercetări geologice din țară.

cunoscut o efervescență religioasă rămasă până astăzi în amintirile celor care erau membri atunci. Nu întâmplător Dincă a fost considerat „un pui” al lui Țon. Intrat la Seminarul Teologic Baptist din București, avea să fie exmatriculat de conducerea acestuia și de cea a Uniunii Bisericilor Baptiste la solicitarea Securității (1978). Cu Dincă s-au solidarizat alți colegi de-ai săi, seminariști, și pastori din bisericile baptiste. Fiind oprit să devină pastor, deși bisericile baptiste resimțeau acut lipsa personalului calificat, Dincă avea să lucreze ca paznic. Emigrat în SUA, a devenit pastor al unei biserici baptiste americane care avea și o filială română (Daniel Brânzei, *op. cit.*, vol. 1, p. 24-27; *În România persecuția continuă*, 30 mai 1979, document semnat de Pavel Nicolescu, purtătorul de cuvânt al ALRC – mulțumesc domnului Petru Cocîrțu pentru această sursă).

⁶⁸ Corneliu Bucur (1929-2010). Strungar. Angajat al Întreprinderii „1 Mai” din Ploiești. Într-o ședință desfășurată în fața colegilor din secția în care lucra, a fost umilit, fiind considerat „sectant”, susținător al lui Iosif Țon, pastorul bisericii din care făcea parte. Represaliile au continuat, fiind forțat să lucreze în trei schimburi în aceeași întreprindere. În 1989 a reușit să plece în SUA, la fiul său mai mare, Teofil. A locuit întâi la Chicago, apoi în Hollywood, Florida. Informații primite de la cel de-al doilea fiu al lui, domnul Claudiu Bucur (originar din Ploiești, cu domiciliul actual în orașul Hollywood, Florida), căruia îi mulțumesc pentru sollicitudine.

⁶⁹ Emanuel Seiceanu (n. 1932). Dirijor al corului bisericii baptiste din Ploiești. Înainte de 1989 a emigrat în SUA cu întreaga familie; astăzi locuiește în Portland, Oregon. Informații primite de la Claudiu Bucur. Vezi și Irinel Cazacu, *Biserica Baptistă Emanuel din Ploiești – scurt istoric*, în „Creștinul Azi”, nr. 5, 18 octombrie 2010, accesibil la <http://revistacrestinulazi.ro/2010/10/biserica-baptista-emanuel-din-ploie%C8%99ti-scurt-istoric/> (consultat la 15 octombrie 2012).

⁷⁰ Teofil Bucur (n. 1950). Inginer. Studii: Facultatea de Electronică, Institutul Politehnic din București. Fiul lui Corneliu Bucur. Angajat al „Întreprinderii de foraje și lucrări geofizice speciale” din București. În 1986 a emigrat în SUA; locuiește în Chicago, Illinois. Informații primite de la Claudiu Bucur.

Iată, în continuare, alte cazuri de retrogradări și destituiri de credincioși neoprotestanți, care au fost efectuate în ultimii doi ani în diferite părți ale țării.

Inginerul pentecostal Cătană Ion⁷¹, cu o familie cu opt copii, din Arad, a fost retrogradat și trimis să lucreze ca muncitor la fabrica de gheață. În cele din urmă a fost silit să demisioneze și să se transfere la Hunedoara.

Inginerul[ui] pentecostal Mihăieș Aurel din Timișoara, un student eminent, i s-a interzis pentru un an de zile să se prezinte la examenul de diplomă și s-au făcut presiuni asupra lui să nu mai frecventeze biserica.

Profesorul pentecostal Coma Leontin din Timișoara, a fost silit să-și dea demisia. În prezent este vânzător-manipulant de piese auto la un magazin de specialitate din Timișoara.

Profesorul baptist Ion Creangă⁷² a fost destituit. În prezent lucrează la un depozit de lemne.

Profesorul pentecostal Bareș Ioan, fost director al școlii elementare din com. Satchinez⁷³, a fost scos din funcție.

Profesorul pentecostal Vadim Rudeanu, filolog, coautor al unor dicționare de limba rusă a fost destituit. În prezent lucrează ca muncitor fochist.

Inginerul pentecostal Roske Cristian⁷⁴, fost șef de serviciu la Institutul de documentare al Ministerului Agriculturii, a fost destituit. De doi ani este fără serviciu[u].

Popa Ioan, administrator la Școala de infirmi din Oradea este amenințat că va fi destituit dacă nu încetează să mai dirijeze corul bisericii baptiste.

⁷¹ Ion Cătană. Nu a mai putut ulterior să ocupe un post de inginer. Informații primite de la Dorin Radu.

⁷² Cel mai probabil este vorba de Emil Creangă (n. 1948), fratele lui Ion Creangă. Pentecostal. Studii universitare la Cluj. Profesor de istorie, preocupat de cărți, de profesiunea lui, dar și de ridicarea calității intelectuale a creștinilor, în primul rând a pastorilor și predicatorilor. În anii '70 locuia în Arad. Era implicat în biserica penticostală din cartierul Bujac, Arad. A fost dat afară din învățământ de autoritățile comuniste, după care a devenit lucrător la un depozit de lemne. A emigrat în SUA, integrându-se în comunitatea penticostală românească din Portland, Oregon. Informații primite de la Dorin Radu.

⁷³ Satchinez, comună în județul Timiș.

⁷⁴ Cristian Vasile Roske (n. 1931). Inginer agronom; pastor. Studii: Facultatea de Agronomie (1953). A lucrat ca inginer agronom în diferite unități agricole până în 1960; redactor șef de secție (Relații cu străinătatea) la revista „Agricultura socialistă”; șef de serviciu la Institutul de Documentare al Academiei Agricole și locțiitor al directorului. Colaborator principal (din 1953) la „Buletinul Cultului Penticostal”. Activ în Cultul Penticostal – Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România, în decembrie 1973 i s-a descoperit în birou o agendă care conținea o listă cu persoanele cu care discutasese despre credința creștină, precum și literatură creștină. I s-au făcut percheziții la domiciliu, nedescoperindu-se însă material incriminatoriu. A fost anchetat, retrogradat, apoi i s-a desfăcut contractul de muncă (februarie 1974), fapt pentru care nu s-a mai putut angaja nicăieri până în 1986. În acel an a devenit cadru didactic la Seminarul Teologic Penticostal din București, membru al Comitetului Executiv al Cultului Penticostal și redactor-șef al „Buletinul Cultului Penticostal” (din 1990 „Cuvântul Adevărului”). A ocupat cea din urmă poziție până în 2011. Predicator din anii '50, pastor din 1988 al Bisericii Penticostale din str. Popa Nan, București. Autorul mai multor cărți și al unui mare număr de articole pe subiecte creștine. Îi mulțumesc domnului Cristian Vasile Roske pentru *Microbiografia* trimisă cu ocazia realizării acestui studiu documentar.

Profesorul baptist Negrilă Ion, din Zalău, a fost destituit, iar în ianuarie 1977 a fost ridiculizat într-o emisiune „Reflector” la TV.

Gavriș Gavril⁷⁵, maistru, a fost retrogradat ca simplu muncitor la IAMT Oradea⁷⁶, deoarece este baptist.

Felician Ioan, brigadier, a fost retrogradat ca simplu muncitor la IAMT Oradea, pentru că este baptist.

Eleneși Florica, maistru, a fost retrogradată ca simplă muncitoare la fabrica „Drum Nou” din Oradea, pentru că este baptistă.

Florea Nicolae, maistru, a fost retrogradat ca muncitor la Grupul Școlar Oradea, pentru că este baptist.

Nagy Irina, contabil-șef la CAP Oradea, a fost retrogradată pentru că este baptistă.

Profesorul Păulescu Terente⁷⁷ din Arad, după ce a avut rezultate excepționale în învățământ, a fost transferat obligatoriu la o fabrică, pentru că este baptist.

Bălică Teodor⁷⁸, director la școala CFR din Arad a fost destituit din funcție pentru că este baptist.

Inginerul Nicoară I.⁷⁹, fost inginer șef la U.T. Arad⁸⁰, a fost retrogradat pentru că este baptist.

Copil E.⁸¹, învățătoare în com. Sîmbăteni, jud. Arad, a fost destituită pentru că este baptistă.

Inginerul Verlan Titus din Arad, a fost destituit din funcție la Oficiul Județean de Gospodăria Apelor pentru că este baptist.

Profesorul Ciucă Iosif⁸² din Arad, a fost destituit pentru că este baptist. În prezent este muncitor.

Soții Groza, profesori la liceul din Ineu, jud. Arad, au fost obligați să părăsească școala deoarece sunt bapțiști.

⁷⁵ Gavril Gavriș. Maistru. A emigrat în SUA, unde a fost unul dintre dirijorii bisericii baptiste române din Cleveland. Informații primite de la Dorin Radu.

⁷⁶ Întreprinderea de Subansamble și Piese pentru Mijloace de Transport.

⁷⁷ Terente Păulescu (? – cca 2010/2011). Profesor, fost inspector școlar. Ulterior episodului descris în document, a reușit să se angajeze ca inginer. A emigrat în SUA, stabilindu-se la Cleveland, Ohio. Informații primite de la Dorin Radu.

⁷⁸ Teodor Bălică. Director la școala CFR din Arad, de unde a fost destituit. Ulterior a reușit să obțină un post de inginer. Informații primite de la Dorin Radu.

⁷⁹ Ioan Nicoară. Inginer șef la Uzina Textilă Arad (UTA). După ce a fost dat afară, a reușit să se angajeze pe un post de profesor la Școala Profesională MIU (Ministerul Industriei Ușoare) din Arad. Informații primite de la Dorin Radu.

⁸⁰ Uzina Textilă Arad.

⁸¹ Cel mai probabil este vorba de Maria Copil. Învățătoare. De confesiune penticostală. După câțiva ani de la excluderea din învățământ, a obținut un post de suplintoare la o școală specială, pe un post nedorit de altcineva. Însă persecuția la care a fost supusă Maria Copil a continuat în alte forme. Departamentul Cultelor i-a interzis căsătoria religioasă, speculând faptul că fusese botezată în secret și nu fusese trecută în registrul cu membrii bisericii. Actualmente este pensionară în comuna Tudor Vladimirescu, județul Arad. Informații primite de la Dorin Radu (văr al Mariei Copil).

⁸² Iosif Ciucă. Profesor. Ulterior destituirii din funcție, a emigrat în SUA, stabilindu-se la Chicago, Illinois. Informații primite de la Dorin Radu.

Milovan P., din comuna Saravale⁸³ a fost milițian și a fost destituit din funcție după multiple presiuni fizice și morale, pentru că este pentecostal.

Inginer Mărgăraș Constantin, fost director al Liceului Energetic din Cluj, s-a botezat în biserica baptistă Iris din Cluj, în august 1975. În septembrie 1975, la o ședință cu 1.500 profesori din Cluj, primarul orașului⁸⁴ a anunțat acest lucru și a declarat că îl va destitui, deoarece nu permite să existe un profesor baptist în orașul său. Într-adevăr, câteva luni mai târziu, Mărgăraș Constantin a fost transferat din oficiu la o fabrică.

Bura Ioan, maistru la întreprinderea „Clujana” din Cluj, a fost retrogradat ca tehnician, apoi ca muncitor, pentru că este baptist.

Torza Sandor, subinginer la Uzinele 16 februarie din Cluj, a fost destituit în 1976, pentru că este baptist.

Inginerul Bocancea Gheorghe, tată a 7 copii, fost profesor la Grupul Școlar CFR din Sibiu, a fost destituit din funcție pentru că este creștin după Evanghelie. Actualmente lucrează ca muncitor.

Bogdan Maria, contabilă la oficiul poștal din Sibiu, a fost retrogradată pentru că este baptistă.

Tiriteanu Iosif, metrolog la Uzina „Electro-Motor”, Timișoara, a fost retrogradat ca simplu muncitor pentru că este baptist.

Tămaș Dorin, șef de echipă la Uzina Electro-Motor din Timișoara a fost retrogradat ca muncitor [pentru] că este baptist.

Brîndușa Gheorghe, merceolog la Baza Academiei, Timișoara, a fost destituit din serviciu pentru că este baptist. Actualmente este fără serviciu.

Inginerul agronom Pop Nicolae de la Deva, pentru că este baptist, a fost retrogradat, apoi destituit, apoi reprimat în serviciu și apoi din nou retrogradat.

Soții Dumitrescu Radu și Dumitrescu Maria, profesori în București, au fost destituiți din funcțiile lor pentru că sînt bapțiști.

Inginerul agronom Măianu Alexandru⁸⁵ de la Institutul Agronomic din București a fost mutat la Brăila pentru că este creștin după Evanghelie.

Locotenent Deșan Traian⁸⁶, a fost scos din armată pentru că este baptist. În prezent lucrează ca muncitor la Fabrica de Vagoane din Arad.

⁸³ Saravale, sat în comuna Sânpetru Mare, județul Timiș; a devenit comună în 2004.

⁸⁴ Este vorba despre Constantin Crișan, primar al orașului Cluj-Napoca între iulie 1975-1983. Acesta îl înlocuise pe Remus Bucșa, care deținuse aceeași poziție în anii 1968-1975. Mulțumesc pentru date istoricilor clujeni Paula Ivan și Ottmar Trașcă.

⁸⁵ Alexandru Măianu (1931-1994). Doctor în agronomie (știința solului). Angajat al Institutului Agronomic din București. În 1978 a plecat în SUA, devenind profesor în specialitatea sa la Universitatea din Fargo, Dakota de Nord. În SUA a fondat organizația misionară „Emanuel”. A ținut predici la radio în limba română. Autor și traducător de cărți creștine. Cea mai cunoscută lucrare a sa rămâne *Viața și lucrarea lui Dumitru Cornilescu. Traducătorul Bibliei în limba română modernă*, București, Biserica Evanghelică Română, 1995.

⁸⁶ Corect: Traian Deznăn. Locotenent în Armata Română. Dat afară din sistemul militar, nu a putut să se angajeze decât ca muncitor la Fabrica de Vagoane din Arad. După citirea documentului de față la postul de radio Europa Liberă, a fost convocat la Securitatea din Arad, unde i s-a spus că nu poate fi reprimat în armată, având în vedere că „nici în vechiul regim nu oricine

Învățătoarea Bașa Mariana din București, i se desface contractul de muncă prin dispoziția nr. 14/11 ianuarie 1976 a Inspectoratului Școlar al Municipiului București cu următoarea motivare: „face parte dintr-o sectă religioasă, făcând propagandă în favoarea cultului religios pentecostal în școală, atât în rîndul colegilor cît și a[l] elevilor”.

Ceea ce complică situația credincioșilor români și intensifică acțiunea de discriminare asupra lor este apariția legii nr. 1/1975⁸⁷ prin care cetățenilor în funcții mai înalte li se cere să depună un jurământ de credință față de regim.

Pentru a nu comenta noi înșine aceasta, să dăm cuvîntul unei persoane credincioase, care a fost pusă în fața textului acestui jurământ și care a găsit că nu poate să rostească textul lui și să rămînă credincioasă crezului ei.

Dna Popa Marioara, din București, a absolvit facultatea de farmacie în 1975 și a fost repartizată la o farmacie din județul Iași. Acolo, în vederea angajării, i s-a cerut să semneze jurământul. Ea a explicat că nu poate să facă acest lucru datorită crezului ei religios (este membră a unei biserici baptiste din București). Datorită refuzului ei de a depune jurământul nu a fost angajată și – mai mult – a fost declarată drept „neprezentată la post” și amendată cu 8.000 lei. Într-o plângere pe care o face către Ministerul Muncii, iată cum motivează ea răspunsul de a depune jurământul:

„Conform art. 2 și 3 din legea 1/1975⁸⁸ urmează să mă angajez solemn a înfăptui politica internă a partidului, legea nefăcînd nicio delimitare. Or, din documentele de partid rezultă că în domeniul ideologic această politică este materialist-atelistă. În calitate de creștină, ar însemna să mă dezic de credința mea, aprobată de lege,

putea fi ofițer”. Căderea regimului comunist i-a permis să lucreze în afaceri în mediul privat, conducând și o tipografie. În prezent locuiește în Arad. Informații primite de la Dorin Radu.

⁸⁷ Legea nr. 1, din 18 martie 1975, *cu privire la depunerea jurământului de credință și devotament față de Republica Socialistă România*, emisă de Marea Adunare Națională, în „Buletinul Oficial”, nr. 30, 21 martie 1975.

⁸⁸ Art. 2 al legii prevedea: „Jurământul constituie angajamentul solemn față de stat și popor, al celor care îl depun, de a înfăptui politica partidului și statului, de a îndeplini, cu întreaga răspundere, atribuțiile încredințate, de a apăra orînduirea socialistă, de a asigura înfăptuirea legalității și ordinii de drept socialiste”. La art. 3 era redat jurământul propriu-zis: „Eu..... Jur să servesc cu devotament Republica Socialistă România, poporul român, să pun întreaga mea capacitate de muncă în slujba înfăptuirii politicii interne și externe a partidului și statului, să aduc la îndeplinire, cu întreaga răspundere, atribuțiile care îmi sunt încredințate, să acționez neclintit pentru întărirea și dezvoltarea orînduirii noastre socialiste, pentru apărarea patriei, a suveranității, independenței și integrității țării. / Jur să respect Constituția Republicii Socialiste România și legile țării, sa păstrez cu strictețe secretul de stat, să apăr proprietatea socialistă, sa acționez potrivit principiilor democratismului socialist, ale eticii și echității socialiste”. În art. 15 se prevedea că depunerea jurământului era obligatorie pentru diferite „categorii de personal al unităților socialiste de stat”, între care: „personalul de conducere din toate unitățile socialiste de stat”, „personalul de execuție tehnic, economic, de altă specialitate și administrativ din toate unitățile socialiste de stat”, „cadrele din învățămîntul de toate gradele”, „cercetătorii științifici și proiectanții”, „personalul medical de specialitate”, „personalul din organele sistemului justiției, procuraturii, notariatului de stat și arbitrajului de stat”.

dacă aş semna acest angajament solemn (jurământul) sau să induc în eroare organele de partid şi de Stat semnându-l şi nerespectându-l.

În afară de aceasta, conform legii 1/1975 mi se cere să mă angajez a acţiona potrivit cu etica şi echitatea socialistă – definită în codul cunoscut – cod care cuprinde şi obligaţia de a combate concepţiile retrograde, prin aceasta înţelegându-se în primul rând religia.

Este oare posibil să se ceară unui creştin aşa ceva?”

Considerăm că impunerea acestui jurământ reprezintă o încălcare a drepturilor omului şi o siluire a conştiinţei a milioane de credincioşi din toate cultele din România.

III. Discriminarea în şcoli

Şi în acest domeniu este nimerit să vedem mai întâi la ce s-a angajat ţara noastră prin tratate internaţionale. Cel mai important aici este „Convenţia privind lupta împotriva discriminării în domeniul învăţământului”.

Iată cum se defineşte, în art. 1, însuşi termenul „discriminare”:

„În sensul prezentei Convenţii, termenul de «discriminare» cuprinde orice distincţie, excludere, limitare sau preferinţă care, întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine naţională sau socială, situaţie economică sau naştere, are drept obiect sau ca rezultat suprimarea sau alterarea egalităţii de tratament în ceea ce priveşte învăţământul şi mai ales:

- a. Înlăturarea unei persoane sau a unui grup de persoane de la accesul la diversele tipuri sau grade de învăţământ.
- b. Limitarea la un nivel inferior a educaţiei unei persoane sau a unui grup.”

Iată acum la ce se angajează statele semnatare, inclusiv România:

Art. 3. „În scopul de a elimina sau preveni orice discriminare în sensul prezentei Convenţii, Statele Participante îşi iau angajamentul:

- a. Să abroge orice dispoziţii legislative şi administrative şi să pună capăt oricăror practici administrative care ar comporta o discriminare în domeniul învăţământului;
- b. Să ia măsurile necesare, la nevoie pe cale legislativă, pentru a nu se face nicio discriminare la admiterea elevilor în instituţiile de învăţământ.”

Art. 4. „Statele Participante la prezenta Convenţie îşi iau în public angajamentul...

- a. ... să facă accesibil pentru toţi, în funcţie de capacităţile fiecăruia, în condiţii de egalitate deplină, învăţământul superior...
- d. Să asigure, fără discriminare, pregătirea pentru profesiunea didactică.”

În „Pactul internaţional cu privire la drepturile economice, sociale şi culturale”, art. 13, se spune:

„Statele părţi la prezentul pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la educaţie. Ele sunt de acord că educaţia trebuie să urmărească deplina dezvoltare a personalităţii umane şi a simţului demnităţii sale şi să întărească respectarea

drepturilor omului și libertăților fundamentale. Pe lângă aceasta, ele sunt de acord că prin educație orice persoană trebuie să devină capabilă de a juca un rol util într-o societate liberă, că educația trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale, etnice sau religioase și să încurajeze dezvoltarea activităților Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.

²⁸⁹. Statele părți la prezentul pact recunosc că în vederea asigurării deplinei exercitări [a] acestui drept: ...⁹⁰

⁹¹. Învățământul superior trebuie să devină accesibil tuturor în deplină egalitate, în funcție de capacitatea fiecăruia, prin toate mijloacele potrivite și în special prin introducerea treptată a gratuității.”

Trebuie să spunem că timp de zeci de ani în timpul regimului socialist în România nu a existat o discriminare pe scară largă în învățământ pe teme religioase. Au existat, este adevărat, ici și colo abuzuri ale unor autorități locale care i-au hărțuit pe copiii credincioșilor neoprotestanți, și chiar unele dări afară din învățământul superior pe motivul apartenenței la cultele neoprotestante, așa cum s-a întâmplat la Universitatea din Cluj în 1959⁹², dar acestea au fost excepții.

Iată însă că în ultimii ani și tocmai după ce România a semnat pacte internaționale, prin care se angaja că nu va face discriminări pe teme religioase,

⁸⁹ Astfel în text.

⁹⁰ Întrerupere în text.

⁹¹ Astfel în text.

⁹² La sfârșitul anilor '60 împotriva studenților care aveau „concepții diferite”, care nu aderau la ateism, la materialismul dialectic și istoric, au fost organizate campanii de demascare, în ședințe publice, și de excludere a celor credincioși, în principal a evanghelicilor, din instituțiile de învățământ. Sunt bine cunoscute și documentate cazurile de la Cluj. În 1957 s-a organizat o mare ședință publică la Medicină, cu participarea a aproximativ 900-1.000 de studenți, pentru umilirea în public a celor câțiva colegi bapțiști. Practica s-a extins ulterior la Universitatea „Babeș-Bolyai”. Pe 1 martie 1959, la Casa Universitarilor din Cluj s-a organizat o ședință extraordinară, care a reunit profesori și studenți din întreg centrul universitar. Potrivit martorilor, la prezidiu se aflau Nicolae Ceaușescu, membru al Biroului Politic al CC al PMR și responsabil de CC al UTM, Atanase Joja, ministrul Învățământului, și Constantin Daicoviciu, rectorul Universității clujene. Cel din urmă a fost deosebit de violent în limbaj la adresa studenților evanghelici. Despre o studentă a spus: „iață o trădătoare de neam, o spioană, să fie dată afară”; la adresa altelei a ținut să precizeze că este „un element anacronic pentru generația tânără”; unui student i s-a spus că are „idei mistice care frânează societatea”. Ceaușescu le-a transmis și el celor intrați în vizorul său, după cum relatează un martor, „că suntem dușmani de clasă, dușmanii țării, suntem aliații americanilor, suntem oameni degradați, cu concepții învechite, retrograde”. Cu acest prilej au fost exmatriculați mai mulți studenți evanghelici (din unele date 31 la număr, din altele 9), unii dintre ei fiind foarte aproape de încheierea studiilor, apreciați anterior pentru rezultatele obținute. Ei au avut probleme și în perioada imediat următoare, fiindu-le puse piedici și atunci când încercau să se angajeze. Abia după câțiva ani, într-un context puțin diferit, mulți dintre studenții exmatriculați și-au putut relua și finaliza studiile (Denisa Bodeanu (editor), *Neoprotestanții din Transilvania...*, p. 53-55, 127-128 (interviu cu Vasile Cherecheș); idem, *Cultul Baptist din Transilvania între 1948-1989 în memoria colectivă (județele Cluj, Maramureș, Bistrița-Năsăud și Sălaj)*, teză de doctorat, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Istorie și Filosofie, 2009, p. 196-204; Ioan Bunaciu, *op. cit.*, subcapitolul *Exmatricularea studenților bapțiști din Universitate*, p. 76-78).

un val generalizat de hărțuire, de amenințări, de persecutări și de eliminări din școli s-a abătut asupra copiilor de neoprotestanți din toată țara.

Iarăși primul indiciu al acestui nou val, a apărut în 1973, când Pavel Niculescu⁹³, student în anul IV la Facultatea de filozofie din București, cu două săptămâni înainte de absolvirea cursurilor facultății, a fost exmatriculat datorită faptului că la examenul de ateism a declarat, la întrebarea expresă a profesorului, că el crede în Dumnezeu.

De atunci încoace, cazurile de exmatriculări s-au ținut lanț, și pe unele dintre ele le vom enumera mai jos.

Ne vom ocupa însă, mai întâi, de alte fenomene care au apărut recent în școlile noastre și care au un caracter mai primejdios decât exmatriculările, care totuși nu au caracter de masă.

Ne referim mai întâi la faptul că de doi ani s-a introdus o măsură administrativă care este evident o discriminare – deci o încălcare a pactelor internaționale – și anume, aceea că la anumite facultăți, cum ar fi istorie, drept, filozofie etc. se cere candidatului la examenul de admitere să prezinte o recomandare de la UTC și numai pe baza acesteia îi este acceptat dosarul de admitere. Cum în ultimii doi ani de zile în liceu are loc o excludere sistematică a fiilor și fiicelor neoprotestanților din UTC este normal ca aceștia să nu mai poată primi recomandarea UTC-lui pentru aceste facultăți.

Definiția discriminării, dată în Convenția de la Paris din 1960 spune că se numește discriminare „orice distincție, excludere, limitare sau preferință care, întemeiată pe... religie... are ca rezultat suprimarea sau alterarea egalității de tratament în ceea ce privește învățământul și mai ales:

a. Înlăturarea unei persoane sau a unui grup de persoane de la accesul la diversele tipuri sau grade de învățământ.

b. Limitarea la un nivel inferior a educației unei persoane sau a unui grup”. Prin tratate internaționale România, s-a angajat:

„să abroge orice dispoziții legislative și administrative și să pună capăt oricăror practici administrative care ar comporta o discriminare în domeniul învățământului.” („Convenție...” art. 3, litera a)

Ori iată că acum România introduce dispoziții și practici administrative care exclud dintr-un condei mii de tineri de la anumite tipuri și grade de învățământ.

Și mai îngrijorător este fenomenul care se petrece acum în liceu. Pretutindeni diriginții îi întreabă pe elevii din clasele lor care dintre ei au părinți „sectanți”⁹⁴. Precizăm că până recent se spunea că nimeni nu are voie în țara noastră să se intereseze de religia cuiva și să o înscrie în acte, deoarece religia este o chestiune particulară a fiecărui individ. Acum, însă, mulți profesori care

⁹³ Corect: Pavel Nicolescu.

⁹⁴ Această practică s-a perpetuat până la căderea regimului comunist.

simpatizează cu bap̃tiști ne șoptesc că s-au primit ordine în școli să se facă dosare în care să se treacă și religia elevilor, și astfel să se blocheze intrarea copiilor de neoproteștanți în universități. Unii directori sau diriginți au declarat lucrul acesta public, în clase sau chiar în ședințe cu părinții. Astfel, directorul școlii generale din Arad, cartierul Bujac, unde există mulți credincioși bap̃tiști și pentecostali, la o ședință cu părinții a spus părinților bap̃tiști și pentecostali să-și îndrume copiii spre școli de meserii, deoarece ei nu vor avea șanse să intre în treapta a doua de liceu, și cu atât mai puțin la facultăți.

Am amintit de campania ce se desfășoară în licee de excludere din UTC a copiilor de neoproteștanți. Înainte de a fi excluși, se încearcă de către unii profesori să-i convingă pe acești elevi să renunțe la credința lor. Aceasta se face prin tot soiul de amenințări, cea mai frecventă fiind: „Ține seama, că nu vei mai intra în treapta a doua sau la facultate dacă vei fi exclus din UTC”. Pentru aceasta am putea aduce elevi din toate părțile țării să depună mărturie că așa stau lucrurile.

Ori, este foarte bine știut că în România nu se iau măsuri la nivelele de jos decât dacă se trasează linie în acest sens de sus. Acțiunea ce se desfășoară acum în școli este prea generalizată și prea uniformă ca să mai încapă dubii că acțiunea este pornită de sus, și aceasta înseamnă că, în loc să se ia măsuri de eliminare a discriminării în școli, abia acum **se introduc dispoziții administrative și se întreprind acțiuni administrative** care să excludă un grup masiv de tineri de la anumite forme și grade de învățământ.

Iată doar câteva cazuri de abuzuri făcute asupra elevilor neoproteștanți în școlile din România.

În 5 aprilie 1975, la școala generală din Agrij⁹⁵, jud. Sălaj, elevii au fost adunați în careu, copiii bap̃tiști au fost scoși în față, batjocoriți de directorul școlii, iar milițianul comunei i-a amenințat că dacă vor mai merge la biserică vor fi trimiși la o școală de corecție, unde se trimit delicvenții minori.

Din liceul pedagogic din Arad au fost exmatriculați următorii elevi: Lăcătuș Cornelia⁹⁶, Stanca Lucia, Ancatan Catița, Cîntean Corina, Mîndruțau Mircea⁹⁷, pentru că sunt bap̃tiști. Cu ocazia exmatriculării lor, directorul liceului le-a spus: „Pe voi aștia, nu vă pot considera români, ci niște trădători, niște oameni din cauza cărora societatea rămâne în urmă”.

Din liceul „Slavici” din Arad, următoarele eleve au fost silite să părăsească liceul, după ce li s-a scăzut nota la purtare pentru că sunt bap̃tiste:

⁹⁵ Agrij, comună în județul Sălaj.

⁹⁶ Corect: Cornelia Lacatis, căsătorită Neamț (n. 1959). După exmatricularea de la Liceul Pedagogic din Arad a reușit să-și termine studiile liceale la o altă unitate școlară. În momentul de față locuiește în orașul Pâncota, județul Arad; conduce orchestra bisericii bap̃tiste din Pâncota. Informații primite de la doamna Cornelia Iovin (profesoară din Arad), prin intermediul lui Dorin Radu.

⁹⁷ Mircea Mîndruțau. Actualmente este pastor al bisericii bap̃tiste „Maranata” din municipiul Arad. Informații primite de la Dorin Radu.

Tămaș Maria⁹⁸, Necșa Delia⁹⁹, Radu Liana¹⁰⁰, Odă Maria¹⁰¹, Senteș Ana¹⁰².

Fiicei¹⁰³ pastorului baptist Chiu Mihai¹⁰⁴ din Arad, i s-a refuzat înscrierea la examenul de admitere la Conservatorul din Cluj, pe motiv că este baptistă.

Bitag Georgeta¹⁰⁵, absolventă a Conservatorului din Cluj, nu a primit repartizare în producție pentru că este baptistă.

Cocean Teofil¹⁰⁶ și Cocean Cristian¹⁰⁷, studenți la facultatea de medicină din Timișoara – fiii pastorului baptist Cocean Marțian¹⁰⁸ din Arad – nu au fost primiți în căminul de studenți, pentru că sînt bapțiști, iar Cocean Marțian¹⁰⁹ a fost obligat să părăsească facultatea, spunând[u-i-se]: „nu pot ajuta un baptist să ajungă medic”.

⁹⁸ Maria Tămaș (n. 1959). De la Liceul „Ioan Slavici” din Arad (unde fusese acuzată, împreună cu celelalte colege amintite mai sus, de „propagandă religioasă”) a fost transferată la un alt liceu din același oraș, unde a reușit să-și încheie studiile. Informații primite de la Dorin Radu.

⁹⁹ Delia Mariana Necșa, căsătorită Bogdan (n. 1959-1982). Transferată la un alt liceu din Arad, pe care l-a terminat. În 1982 a absolvit Facultatea de Științe Economice a Universității din Timișoara; a decedat într-un accident de mașină în același an. Informații primite de la Dorin Radu.

¹⁰⁰ Liana Radu, căsătorită Guler (n. 1959). Silită să plece de la Liceul „Ioan Slavici”, a absolvit Liceul nr. 3 din Arad, după care a lucrat ca desenator tehnic la Întreprinderea de Vagoane din Arad. În 1987 a emigrat în SUA; locuiește în Detroit, unde lucrează ca proiectant. Informații primite de la Dorin Radu (fratele Liane Radu/Guler).

¹⁰¹ Maria Odă (n. 1959). În cele din urmă a reușit să termine un alt liceu din Arad. Informații primite de la Dorin Radu.

¹⁰² Ana Senteș (n. 1959). La Liceul „Ioan Slavici” din Arad era secretara UTC a clasei în care era înscrisă. Nu provenea dintr-o familie de credincioși bapțiști, drept urmare presiunile asupra ei au fost și mai mari, atît din partea celor apropiați, cît și a autorităților școlare. A terminat un liceu din Arad. A rămas baptistă. Informații primite de la Dorin Radu.

¹⁰³ Este vorba de Maria Chiu, căsătorită Frenț. Nu a reușit să se mai înscrie la facultate. În prezent locuiește în Arad. Informații primite de la doamna Adriana Drăgoi (profesoară din Detroit, Michigan), prin intermediul lui Dorin Radu.

¹⁰⁴ Mihai Chiu (n. 1929). Pastor baptist. Absolvent al Seminarului Teologic Baptist din București (1954). A păstorit bisericele baptiste din Pârneava-Arad, Gurahonț, Buteni, Micălaca-Arad, Sâmbăteni, Cicir, Felnac, Secusigiu. Semnatar al *Memoriului celor 50* (Iosif Sărac (antolog), *op. cit.*, p. 117).

¹⁰⁵ Corect: Georgeta Bitang, căsătorită Chiu (n. 1951). Conservatorul din Cluj nu i-a permis susținerea examenului de licență. Aceasta avea să fie motivația refuzului oficial de „repartiție în producție”. S-a angajat în Corul Filarmonic din Arad, unde se cerea doar liceul. După aceea a emigrat în SUA. Actualmente este profesoară de muzică la Liceul românesc din Chicago, Illinois. Informații primite de la Dorin Radu.

¹⁰⁶ Corect: Teofil Cocian (n. 1949). A reușit să absolve Facultatea de Medicină, ulterior fiind medic până la emigrarea în SUA. În prezent este pastor, împreună cu fratele său, Cristian, al bisericii baptiste române din Atlanta, Georgia. Informații primite de la Dorin Radu.

¹⁰⁷ Corect: Cristian Cocian (n. 1951). S-a transferat de la Timișoara la Facultatea de Medicină din Iași, dar nu a mai apucat să-și încheie studiile deoarece a emigrat în SUA. Informații primite de la Dorin Radu.

¹⁰⁸ Corect: Marțian I. Cocian (1920-2001). Pastor baptist. Absolvent al Seminarului Teologic Baptist din București (1959). A păstorit biserica baptistă Șega din Arad. Semnatar al *Memoriului celor 50*, în 1973 (Iosif Sărac (antolog), *op. cit.*, p. 117). În 1978 a plecat în SUA; a pus bazele Bisericii Baptiste Române din Atlanta, Georgia.

¹⁰⁹ Eroare. Referirea este la Cristian Cocian (*supra* nota 107).

Eleva Bogșag Angela, din Suplacul de Barcău, jud. Bihor, a fost lovită de un profesor pentru că este baptistă.

În școala generală din com. Gisești¹¹⁰, jud. Mehedinți, copiii credincioșilor sunt amenințați și chiar loviți de învățător din cauza credinței părinților lor.

În școala generală din Sebiș¹¹¹, jud. Arad, copiii credincioșilor au fost siliți, în anul 1977, să stea în genunchi pe coridorul școlii, spre bătaia de joc a colegilor lor.

Indicațiile de ultimă oră pe care le-am primit ne fac să credem că există intenția ca actul administrativ care cere ca la intrarea în șase facultăți (istorie, filozofie, drept etc.) să se intre numai cu recomandarea UTC-ului, să se extindă și să se aplice la toamnă **la toate** instituțiile de învățământ superior. Iată câteva indicii care ne fac să ne temem de acest lucru:

1. Mai mulți profesori din Arad și din alte orașe ale țării au spus elevilor că se fac dosare tuturor elevilor din licee și că în aceste dosare se trece și religia elevilor. Aceasta pentru a se trimite la examenele de admitere în facultăți și pentru a se bloca intrarea acolo a copiilor neoprotestanți.

2. O serie de declarații cu caracter public ale unor cadre didactice indică în aceeași direcție. Astfel:

– Directorul Liceului de Construcții Civile din Oradea a spus într-o clasă că la toamnă nu vor mai intra în facultăți decât membrii UTC. Prin urmare, el l-a îndemnat pe un elev baptist exclus din UTC să renunțe la religia sa, să dea o declarație în acest sens și astfel să fie reprimat în UTC, ca să nu-și rateze viitorul.

– La Liceul Real-Umanist nr. 2 din Oradea o dirigintă a spus în clasă că nu se va mai intra în facultăți fără carnet UTC.

– La Liceul nr. 3 din Oradea, la ședința pe școală cu comitetele UTC, îndrumătorul UTC a spus: „Cei care nu fac parte din organizația UTC nu pot primi recomandare pentru cele șase facultăți, și se pare că în anul acesta sau în anii viitori se va generaliza la toate facultățile[”].

– O serie de profesori din București au făcut declarații similare în convorbiri particulare cu unii părinți neoprotestanți, într-o încercare de a-i convinge pe aceștia să-și lămurească copiii să semneze angajamentul solemn, ca astfel să nu fie excluși din UTC.

Revenim la campania ce se desfășoară în aceste zile pentru excluderea din UTC a copiilor neoprotestanți. Ceea ce este mai dureros – și mai monstruos – în acest proces sunt presiunile la care sunt supuși acești copii plâpânzi – între 14-18 ani – prin care se încearcă să fie convinși să se lase de credința lor. Suntem mândri de faptul că marea lor majoritate rezistă acestor presiuni. Ne doare însă când auzim că la Oradea, sub amenințări și intimidări, câteva eleve au declarat în scris că nu cred în Dumnezeu, numai ca să rămână cu șansa de a intra la o facultate.

¹¹⁰ Probabil comuna Șișești, județul Mehedinți.

¹¹¹ Sebiș, oraș în județul Arad.

Credem că este cazul să mai cităm o dată aici art. 247 din Codul Penal al R.S. România:

„Îngrădirea de către un funcționar a folosinței sau exercițiului drepturilor vreunui cetățean ori crearea pentru acesta a unor situații de inferioritate pe temei de naționalitate, rasă, sex sau religie, se pedepsește cu închisoare de la șase luni la cinci ani.”

Pentru oricine vrea să înțeleagă, toate cazurile citate de noi în acest document la capitolul II, referitor la retrogradări și destituiri din servicii și la capitolul III, referitor la tratamentul copiilor noștri în școli, intră în mod clar și fără echivoc în prevederile acestui articol de lege. Nimeni încă nu a îndrăznit să facă uz de acest text de lege și să-și apere astfel postul sau situația. Noi credem însă că autoritățile de Stat care au inițiat aceste acțiuni atât de ample în țară ar trebui ele însele să vadă că atâția șefi de instituții, ca să execute ordinele primite, sunt puși în situația de a intra la închisoare pentru încălcarea art. 247 din Codul Penal.

În încheiere, vrem să arătăm că unii dintre semnatarii acestui document au folosit diferite ocazii care li s-au oferit în ultimii doi ani și au semnalat aceste acțiuni ilegale unor autorități de Stat la diferite nivele, unele foarte înalte. De regulă, ni s-a răspuns că este vorba de cazuri izolate, că nu este vorba de acțiuni pornite de sus și că – în orice caz – dânsii vor semnala aceste lucruri ca să se remedieze situația. Lucrurile însă nu s-au schimbat și noi ne-am pierdut speranța că semnalând aceste fapte în interior vom găsi înțelegerea care să ducă la încetarea nedreptății.

Considerăm că ne-am făcut datoria de a fi încercat să rezolvăm problemele în interior și că acum suntem justificați să ne adresăm forurilor în fața cărora România s-a obligat la respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, pentru a găsi în felul acesta vindecarea durerilor fraților noștri de credință.

Acțiunea aceasta noi o facem pentru a împlini ceea ce ne învață Cuvântul lui Dumnezeu în Cartea Proverbelor, cap. 31, versetele 8-9:

„Deschide-ți gura pentru cel mut,
pentru pricina tuturor celor părăsiți!
Deschide-ți gura, judecă cu dreptate,
și apără pe cel nenorocit și pe cel lipsit!”

Iosif Țon – pastor baptist, Ploiești

DR. CIOATĂ SILVIU – Cultul Creștin după Evanghelie – Ploiești

NICOLESCU PAVEL – pastor baptist, București

ING. POPESCU AURELIAN – Evanghelist în cultul creștin baptist

Caraman Constantin – predicator Cultul Penticostal

*DUMITRESCU RADU – ÎNVĂȚĂTOR BAPTIST DESTITUIT*¹¹²

¹¹² Numele semnatărilor, calitatea și domiciliul sunt scrise de mână, cu șase grafii diferite; am păstrat majusculile sau minusculele, conform originalului. Cel mai probabil fiecare semnatărilor a completat aceste date. Toate numele sunt urmate de semnăturile olografe.

CULTELE NEOPROTESTANTE ȘI DREPTURILE OMULUI ÎN ROMÂNIA – ANEXE¹¹³ –

După terminarea redactării documentului cu titlul de mai sus, continuă să ne sosească informații din diferite părți ale țării în legătură cu persecuția religioasă care se desfășoară asupra credincioșilor neoprotestanți sub forma amenzilor, a retrogradărilor sau destituirilor din servicii și a discriminărilor elevilor în școli. Redăm mai jos unele dintre aceste date noi pe care le-am obținut.

Anexă la Capitolul I

Am afirmat în expunerea referitoare la Decretul 153/1970 că prin acesta sînt insultați nu numai anumiți credincioși, ci chiar anumite culte recunoscute de Stat sînt declarate de către organele locale ale puterii de Stat drept grupări huliganice, parazitare și anarhice. Iată că acum ne-a parvenit un document care reprezintă cea mai uluitoare ilustrare a acestei stări de lucruri. Este vorba de patru procese verbale dresate de plutonierul adjunct Mocanu Dumitru în 20.02.1977 în comuna Rădăcinești, jud. Vrancea, credincioșilor baptiști Filip Gigel, Crimană Vasile, Sava Sterian și Olteanu Mihai, prin care aceștia patru sunt amendați cu câte o mie de lei. „Vina” reiese cu prisosință din însuși textul proceselor verbale. Vom cita doar două, pe care le găsim mai expresive. Astfel, în procesul dresat lui Filip Gigel se scrie că „a săvârșit contravenția prevăzută de art. 1, lit. d. din Decret 153/1970 prin aceea că în seara zilei de 19.02.1977, orele 20,30 au fost găsite în locuința sa din satul Rădăcinești un nr. de 10 persoane care fac parte din cultul Baptist proferând cântece din cărți baptiste fără autorizație legală punând la dispoziție în acest scop o cameră mobilată cu bănci, scaune și lozinci cu caracter Baptist ce exprimă o concepție anarhică contrară regulilor de bună cuviință străină principiilor de conviețuire socialistă prin aceasta sprijinind și aderând la Cultul Baptist”.

Iar în procesul dresat lui Crimană Vasile se scrie că „a fost găsit împreună cu alte nouă persoane ce fac parte din Cultul Baptist proferând cîntece din cărți Baptiste ce exprimă o concepție anarhică contrară regulilor de bună cuviință, străină principiilor de conviețuire socialistă prin faptul că a aderat și aderă și sprijină Cultul Baptist fără să fie autorizat de departamentul Cultelor al Jude. Vrancea¹¹⁴”.

Singurele explicații pe care le găsim necesare sunt acelea că „lozincile cu caracter Baptist ce exprimă o concepție anarhică contrară regulilor de bună cuviință străină principiilor de conviețuire socialistă”, erau de fapt versete din Biblie, iar „cântece din cărți Baptiste ce exprimă o concepție anarhică contrară regulilor de bunăcuviință” sînt cântecele cîntate din cartea de cîntări tipărită oficial în 1970 în tipografia Statului.

¹¹³ În partea de sus, dreapta, a documentului este scris de mână: „7/3/77”.

¹¹⁴ Astfel în text.

În anul 1975, în satul Prelipca, com. Salcia, jud. Suceava, având aprobarea verbală a organelor locale de Stat pentru a sărbători semicentenarul existenței adunării locale a creștinilor după Evanghelie, credincioșii se adună duminică după masă în sala de cult autorizată, însă cu două ore mai devreme decât programul obișnuit. În timpul programului au venit câțiva ofițeri de miliție în civil de la Suceava, au adunat sfatul frățesc (conducătorii adunării locale) într-o cameră anexă și le-a aplicat fiecăruia [sic!] câte o amendă de 3.000 lei, în total 21.000 lei. Încadrarea, desigur, tot la Decretul 153.

În anul 1976 în Focșani a avut loc o înmormântare a unui credincios creștin după Evanghelie. După terminarea serviciului, predicatorul Neamțu Gheorghe, împreună cu alți credincioși veniți la înmormântare din alte localități, au fost invitați la masă în casa unuia dintre credincioșii din loc. În timp ce erau la masă, a venit miliția și pe Neamțu Gheorghe și pe încă cinci credincioși i-au dus la sediul miliției și i-au amendat cu câte 1.000 lei pe fiecare.

Într-o duminică, în 1974, șapte credincioși creștini după Evanghelie din comuna Nehoiu, jud. Buzău, au vizitat un credincios bolnav, la domiciliul acestuia. Miliția a venit asupra lor și i-a amendat în total cu 13.000 lei.

În august 1970, predicatorul creștin după Evanghelie Panaitescu Alexandru¹¹⁵ din Ploiești a fost în vizită pastorală la o familie și pentru aceasta a fost amendat cu 1.000 lei.

¹¹⁵ Alexandru Panaitescu (1899-1982). Predicator creștin după Evanghelie. Studii: Seminarul Teologic Ortodox din Sibiu. Fost preot ortodox lângă București, inițial foarte apropiat de preotul Tudor Popescu, de numele căruia se leagă „trezirea de la biserica Cuibu cu Barză” și apariția creștinilor după Scriptură, Panaitescu a devenit creștin după Evanghelie în jurul anilor 1930. Era educat, cu pregătire teologică și orator apreciat, manifestându-se foarte activ în Ploiești. În timpul celui de-al doilea război mondial, în contextul persecuțiilor declanșate (și) împotriva confesiunii sale de către regimul Antonescu, Panaitescu a devenit unul dintre liderii creștinilor după Evangheliei. După război avea să fie în conducerea cultului timp de 12 ani (1946-1958). Biserica Creștină după Evanghelie a avut în perioada comunistă o conducere colectivă, formată din 3 membri și 2 supleanți. La Congresul Cultului, desfășurat la București pe 23 iunie 1951, Panaitescu a fost ales membru supleant al delegației permanente. S-a dovedit unul dintre apărătorii redutabili ai Bisericii sale, opunându-se imixtiunii partidului-stat, desfășurată deschis prin Departamentul Cultelor și camuflat prin intermediul Securității. Regimul a reacționat, urmărind neutralizarea posibilității „unei influențe de rezistență” prin acțiunea lui Panaitescu și a altor predicatori creștini după Evanghelie. A fost forțat să demisioneze din conducere în 1958. Alexandru Panaitescu a fost urmărit cu atenție de poliția politică, aceasta având în vedere prestigiul lui în interiorul Bisericii, precum și relațiile personale pe care le stabilise încă din perioada interbelică în cercuri creștine din străinătate, în special din Elveția. În 1961 Departamentul Cultelor i-a intentat un proces pentru că îndeplinise funcții clericale în cadrul Cultului Creștin după Evanghelie, fără a avea aprobarea Departamentului. A fost autor al unei *Concordanțe biblice* (tipărită în 1973), pentru Biblia în traducerea lui Dumitru Cornilescu, utilizată îndeosebi în bisericile protestante românești. Vezi și ACNSAS, fond Documentar, dosar nr. 146, vol. 2, f. 3, 10-11, 16 (f.-v.); Gheorghe Oprea-Teodorescu, Marin Ionescu, *Istoricul Adunărilor Creștine după Evanghelie din România (Perioada 1899-1945)*, litografiat, f.a. [c. 1994], p. 38; Ieremia Rusu, *Cine sunt creștinii după Evanghelie? Curente teologice care au influențat doctrinele specifice ale Bisericilor Creștine după Evanghelie din România în perioada interbelică și comunistă*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2011, p. 215, 237-239. Și informații primite de la domnia Nicolae Geantă, Virgil Achihai și Mircea Cioată, cărora le mulțumesc pentru bunăvoință.

În august 1975, în satul Brebi¹¹⁶, jud. Sălaj, a avut loc un botez în Biserica Baptistă. Autoritățile au făcut presiuni ca botezul să nu aibă loc. Totuși credincioșii au ținut botezul, la care a asistat un mare număr de persoane. După terminarea serviciului, două mașini ale miliției așteptau afară în drum și au început să aplice amenzi celor care ieșeau din biserică. Se apreciază că s-au încasat circa 20.000 lei.

În Baia Sprie, jud. Maramureș, în 1972, credincioșii bapțiști au fost amendați cu 30.000 lei pentru că au făcut adunare pentru închinăciune fără autorizație.

În februarie 1977, în satul Lupoia¹¹⁷, jud. Sălaj, credincioșii bapțiști care au fost găsiți în casa de rugăciune au fost amendați cu sume între 300 lei și 900 lei.

Anexă la Capitolul II

Credinciosul creștin după Evanghelie Clipa Ioan¹¹⁸ din Suceava a fost forțat să plece de la Întreprinderea de drumuri, Suceava, unde lucrase ca maistru auto. Încercând să se angajeze la Autobaza I, Suceava, în data de 20.XI.1976, a avut o discuție cu Șeful biroului Personal al acestei autobaze, pe nume Iriciuc, care i-a refuzat angajarea și timp de o oră a încercat să-l convingă să se lase de credință, căci altfel va rămâne pe drumuri, cerșetor.

Credinciosul creștin după Evanghelie Almășan Cornel, profesor de limba română în Târgu Neamț a fost dat afară din învățământ în 1974 pentru credința lui. Având o familie cu 7 copii, a lucrat o vreme ca miner la Bilău¹¹⁹, Harghita. Nu a putut rezista condițiilor de muncă de acolo, iar în prezent face o școală de calificare ca mecanic auto în Iași.

Credinciosul creștin după Evanghelie Ilie Ion, profesor de fizică la școala din Lapoș¹²⁰, jud. Prahova, a fost dat afară din învățământ în 1973. A reușit să se încadreze la o întreprindere abia după mai multe luni de zile fără serviciu.

Credinciosul baptist Stoia Ilie din București a fost dat afară din serviciul său de la televiziune pentru că este baptist.

¹¹⁶ Brebi, sat în comuna Creaca, județul Sălaj.

¹¹⁷ Lupoia, sat în comuna Creaca, județul Sălaj.

¹¹⁸ Ioan Clipa (1938-1980). Prezbiter principal al bisericii creștine după Evanghelie din Suceava. În 1972 lucra la Secția Județeană Suceava de drumuri și poduri. Tot atunci i se descoperise „un adevărat depozit de maculatură cu conținut retrograd (889 de tipărituri)”, „propagandă neștiințifică”, cum se exprima propaganda comunistă – în fapt era vorba de literatură creștină –, motiv pentru care era „demascată” public în „Zori noi”, „organ al Comitetului județean Suceava al PCR și al Consiliului popular județean” (anul XXVII, nr. 7768, 12 decembrie 1972). Arestat în 1975, a fost interogată timp de 17 zile (Sergiu Grossu, *op. cit.*, p. 196-199). Implicat într-o rețea clandestină de distribuire a Bibliilor, a fost arestat în 1980 și bătut sălbatic de Securitate. Moartea lui reprezintă un mister, poliția politică nefiind străină de aceasta. Îi mulțumesc domnului Florentin Clipa (fiul lui Ioan Clipa) pentru punerea la dispoziție a acestor informații.

¹¹⁹ Localitate neidentificată. Este posibil să fie vorba de Bălan, oraș minier din județul Harghita.

¹²⁰ Lapoș, comună în județul Prahova.

Anexă la Capitolul III

Ne-am referit de mai multe ori la actul administrativ prin care se introduce prevederea ca pentru anumite facultăți să se prezinte recomandare de la UTC și am arătat că aceasta reprezintă o discriminare în sensul dat acestui termen de Convenția de la Paris. Pentru deplină exactitate, precizăm aici că această prevedere se găsește înscrisă în broșura „Admiterea în Învățământul Superior 1977” editată de Ministerul Educației și Învățământului din R.S. România. La pagina 23 a acestui act oficial, între actele care se cer incluse în dosarul candidaților pentru examenul de admitere se include: „recomandarea din partea organizației de partid sau tineret pentru candidații la specialitățile Filozofie, Sociologie, Economie politică și planificare, Relații economice internaționale, Istorie, Istorie-geografie, Istorie-o limbă străină, Drept, Drept economic-administrativ”.

De aici se vede clar cum un număr mare de tineri sînt excluși de la accesul la anumite forme de învățământ datorită religiei sau opiniei politice – ceea ce reprezintă o flagrantă încălcare de către România a „Convenției privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului”¹²¹.

Mai redăm în continuare și alte cazuri de abuzuri și discriminări făcute în școli asupra copiilor credincioși.

În 1975 în orașul Cehei¹²², directorul Liceului din localitate i-a adunat pe elevi în careu, i-a scos pe elevii bapțiști în față, i-a prezentat în cuvinte înjositoare, i-a umilit în față întregii școli și le-a spus celorlalți elevi să scuibe asupra lor.

Elevul Niculiță Vasile din Verești¹²³, jud. Suceava, a fost exmatriculat, în nov. 1976, de la școala sanitară din Suceava pentru că a îndrăznit să împrumute o Biblie unei bolnave.

Sunt deosebit de importante declarațiile unor cadre didactice universitare din București făcute la ședințe de excludere din UTC a unor studenți creștini neoprotestanți, deoarece ele trădează evident atitudinea conducerii Statului în această privință. Astfel, la ședința de excludere din UTC a inginerii Enea Marta, proaspăt absolventă a Institutului de Construcții, ținută în 26 februarie 1977, profesorul universitar inginer Bandrabur Costică a afirmat deschis că: „În RSR creștinii nu pot avea pretenția la drepturi egale cu ceilalți cetățeni ai patriei și viitorul va confirma aceasta”.

Deasemenea, în ședința din 25 februarie 1977, la aceeași facultate, în care au fost excluse din UTC studentele din anul IV: Popescu Ana Maria¹²⁴ și Săndescu Georgeta, s-a afirmat de către același profesor că astfel de elemente

¹²¹ *Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului* a fost adoptată de Organizația Națiunilor Unite pentru educație, știință și cultură în 1960.

¹²² Un oraș cu numele „Cehei” nu există în România. În schimb există satul Cehei, subordonat administrativ orașului Șimleu Silvaniei, județul Sălaj.

¹²³ Verești, comună în județul Suceava.

¹²⁴ Ana Maria Popescu. Fiica lui Aurelian Popescu, unul dintre semnatarii documentului de față, și soția lui Mihai Oară (vezi nota următoare).

nu au ce căuta într-o facultate tehnică și că un creștin nu poate deveni un bun specialist.

Dar cel mai grăitor este cazul de la Universitatea București, Facultatea de Matematici, unde a fost exclus din UTC studentul baptist Oara Mihai¹²⁵, un student excepțional, care are numai note maxime la toate examenele. Ședința de excludere a avut loc în 28 februarie 1977 și a fost condusă de președintele asociației studenților comuniști, pe nume Iorgovan¹²⁶, Dr. în Drept, care a declarat: „Vom face în așa fel încât să nu termin facultatea... Constituția și legile țării sînt suficient de elastice pentru ca să te dăm afară din facultate... Nu admitem să formăm intelectuali creștini”.

¹²⁵ Mihai Oară (n. 1955). Absolvent al Facultății de Matematică a Universității din București (1975-1979). Convertit la creștinism în Biserica Baptistă (1974); ginerele lui Aurelian Popescu. Ca urmare a asumării deschise a credinței sale, a fost persecutat de autoritățile comuniste, fiind arestat și anchetat în mai multe rânduri. În anul I de facultate a refuzat să devină membru al PCR, cu motivația: „nu sunt pregătit”. În 1977, în a doua jumătate a anului II de studii, când s-a pus problema semnării angajamentului de loialitate față de PCR, a refuzat iarăși, explicând că face aceasta „deoarece nu ader la concepția materialist ateistă a partidului”. Chemat înaintea mai multor cadre didactice din Universitate, între care și Antonie Iorgovan, amintit în document (vezi și nota următoare), a fost amenințat cu exmatricularea. S-a luat decizia excluderii sale din UTC, dar la prima ședință colegii au refuzat să voteze. În cele din urmă a fost dat afară din această organizație. Profesorul de filosofie Vasile Tonoiu primise instrucțiuni să-l „pice” la examenul de specialitate. Însă acesta l-a chemat pe M. Oară și i-a spus de indicațiile primite, transmitându-i că nu îl va face să rateze anul, chiar dacă îi va da o notă mai mică. Ceea ce s-a și întâmplat. Pentru curajul său, profesorul are și astăzi parte de recunoștința fostului student. „Răzbunarea” celui din urmă a constat în împărțirea către mai mulți colegi, imediat după finalizarea examenului amintit, a unor exemplare din cartea lui Richard Wurmbrand, *Marx și Satan*, care circula clandestin în anumite medii creștine din România. Emigrat în SUA (1980), M. Oară a locuit în New York, New Jersey, Pennsylvania, Carolina de Nord și Washington, lucrând în tehnologie informatică în cadrul mai multor companii. Ulterior a trecut printr-o perioadă lungă de căutare spirituală, alegând să devină membru al unei biserici ortodoxe antiohiene. În prezent locuiește în Raleigh, Carolina de Nord. Vezi și Mihai Oară, *Cum n-oi mai fi pribeag. O călătorie prin țări, culturi, sisteme politice și credințe*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2009; idem, *Călătoria mea spirituală*, disponibil pe <http://ortho-logia.com/Romanian/CaleaMea.htm> (consultat la 20 noiembrie 2012). Unele dintre aceste informații mi-au fost oferite de domnul Mihai Oară, căruia îi mulțumesc pentru bunăvoință.

¹²⁶ Antonie Iorgovan (1948-2007). Jurist, profesor universitar și politician român. Studii: Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc (1966), Facultatea de Drept a Universității din București (1968-1972) și doctoratul la aceeași instituție (1979). Membru al Partidului Comunist Român din 1970. Asistent universitar stagiar (1972-1975), asistent universitar (1975-1980); lector universitar (1981-1990), conferențiar universitar (1990-1993), profesor (1993-2007) la Facultatea de Drept a Universității din București; avocat în Baroul București (din 1996). Înainte de 1989 a fost președinte al Centrului Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din Universitatea București. Nu întâmplător, în special foștii absolvenți ai Facultății de Drept îl considerau „bolșevic”. Ca și în cazul altor persoane publice din România postcomunistă, Iorgovan a încercat să facă uitată activitatea sa zeloasă în slujba PCR. După 1989 a continuat să facă politică, fiind senator în Parlament (1990-1992, 2000-2007) și membru al Curții Constituționale a României (1992-1996), unde a fost numit de Senat. A fost considerat autorul Constituției din 1991, schimbată în 2003, la rândul ei în curs de revizuire.

Se mai poate îndoi oare cineva că, în ciuda angajamentelor sale pe plan internațional, România întreprinde o acțiune de excludere a unui mare număr de tineri de la învățământul superior?¹²⁷

*IOSIF Țon*¹²⁸

*Ing. A. Popescu*¹²⁹

*PAVEL NICOLESCU*¹³⁰

*R. DUMITRESCU*¹³¹

„Neoprotestant Denominations and Human Rights in Romania”.

A 1977 Memorandum

(Abstract)

Keywords: Neoprotestants, Evangelicals, human rights, Romania, persecutions, anticommunist nonviolent resistance, radio Free Europe, Iosif Țon, Silvian Cioată, Pavel Nicolescu, Aurelian Popescu, Constantin Caraman, Radu Dumitrescu.

The 1970's marked in Europe and North America the reaffirming of human rights. The *Final Act of the Helsinki Conference* (August 1, 1975) played an essential role in that respect. Even though Nicolae Ceaușescu, Romania's President at that time, signed this document, Romanians faced during the following period an increasing number of human rights abuses. The most flagrant abuses were probably those related to religious freedom. The so-called Neoprotestant denominations, in particular, were subjected by mid '70s to a treatment of increased oppression and discrimination. This fact led to some reactions initiated mainly by pastors and preachers, some of whom displayed great acts of courage, energy and vision. Several memoranda were elaborated 'in protest' in Romania between 1973-1974. Some results were achieved at that time. After 1975, however, given the increased ideological control and the emphasis on the nationalist communist vision, members of the Neoprotestant denominations, particularly the Baptist, Brethren, Pentecostal as well as the Seventh-Day Adventist denominations, were subjected to a systematic limitation of religious manifestation.. Furthermore, additional measures were taken to marginalize and stigmatize the Romanian Neoprotestants. Adults were reduced to lower ranks or dismissed from their workplace; children and young people were discriminated in schools and obstructed from attending high schools and universities.

In 1977, to protest this assault on religious freedom, a memorandum titled '*The Neoprotestant Denominations and the Human Rights in Romania*' was published. The

¹²⁷ La sfârșitul acestor anexe apar doar numele a patru semnatori. Trei dintre ele sunt scrise de mână cu majuscule (Iosif Țon, Pavel Nicolescu și R. Dumitrescu), urmate de semnăturile olografe, în cazul unuia dintre semnatori (Aurelian Popescu) apărând doar semnătura olografă.

¹²⁸ Urmează semnătura olografă.

¹²⁹ Doar semnătura olografă.

¹³⁰ Urmează semnătura olografă.

¹³¹ Urmează semnătura olografă.

report was structured in three sections chapter I, *Decree no. 153/1970 and the human rights*; chapter II, *The pressure exercised on the Neoprotestants at work, demoting and dismissing*; and finally, chapter III, *Discrimination in schools*. This document gathered tens of persecution cases against believers from all of Romania, from all of the mentioned denominations, and from various social strata. Although it received large support among many lay people and pastors who were influential within their communities, in the end only six persons signed it: Iosif Țon, Silvian Cioată, Pavel Nicolescu, Aurelian Popescu, Constantin Caraman, Radu Dumitrescu. On August 3, 1977, the document was broadcasted on Radio Free Europe and lead to the immediate arrest, interrogation and mistreatment of those who signed it. These individuals were released after six weeks of arrest and then closely supervised by the secret police (the *Securitate*). Death-threats were also made against them. Finally they emigrated, except two of them.

The document *Culte neoprotestante și drepturile omului în România* [*Neoprotestant Denominations and Human Rights in Romania*] is published in the Annex, after a copy identical to the original. Notes were added to contextualize some of the statements contained in the document and, where possible, to provide biographic information for many of the individuals named therein.